

Istungidokument

A9-0068/2024

5.3.2024

RAPORT

2025. aasta eelarve koostamise üldsuuniste kohta, III jagu – Komisjon
(2023/2220(BUI))

Eelarvekomisjon

Raportöör: Victor Negrescu

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI	19
VÄLISKOMISJONI KIRI.....	20
ARENGUKOMISJONI KIRI.....	22
EELARVEKONTROLLIKOMISJONI KIRI.....	27
TÖÖHÕIVE- JA SOTSIAALKOMISJONI KIRI.....	31
KESKKONNA-, RAHVATERVISE JA TOIDUOHUTUSE KOMISJONI KIRI	40
TÖÖSTUSE, TEADUSUURINGUTE JA ENERGEETIKAKOMISJONI KIRI	46
TRANSPORDI- JA TURISMIKOMISJONI KIRI	50
PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU KOMISJONI KIRI	55
KULTUURI- JA HARIDUSKOMISJONI KIRI.....	58
PÕHISEADUSKOMISJONI KIRI.....	61
NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI KIRI.....	65
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	70
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS	71

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

2025. aasta eelarve koostamise üldsuuniste kohta, III jagu – Komisjon (2023/2220(BUI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 314,
- võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklit 106a,
- võttes arvesse muudetud nõukogu määrust (EL, Euratom) xxx, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (mitmeaastase finantsraamistiku muutmine),
- võttes arvesse nõukogu 15. detsembri 2022. aasta määrust (EL, Euratom) 2022/2496, millega muudetakse määrust (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027¹,
- võttes arvesse oma 16. detsembri 2020. aasta seisukohta, mis käsitleb nõukogu määruse eelnõu, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027²,
- võttes arvesse nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrust (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027³, ning sellega seoses Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel kokku lepitud ühisdeklaratsioone⁴ ja asjakohaseid ühepoolseid deklaratsioone⁵,
- võttes arvesse oma vaheraportit ettepaneku kohta, mis käsitleb mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 muutmist⁶,
- võttes arvesse oma 27. veebruari 2020. aasta resolutsiooni, mis käsitleb nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027⁷,
- võttes arvesse oma 10. mai 2023. aasta resolutsiooni Euroopa Liidu taasterahastu laenukasutuse kulutuste kasvu mõju kohta ELi 2024. aasta eelarvele⁸,
- võttes arvesse oma 15. detsembri 2022. aasta resolutsiooni mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 täiustamise ning vastupidava ja uutele ülesannetele

¹ ELT L 325, 20.12.2022, lk 11.

² ELT C 445, 29.10.2021, lk 240.

³ ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11.

⁴ ELT C 444 I, 22.12.2020, lk 4.

⁵ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0357.

⁶ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0335.

⁷ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2024)0082.

⁸ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0194.

kohandatud ELi eelarve kohta⁹,

- võttes arvesse komisjoni 16. mai 2022. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (COM(2022)0223),
- võttes arvesse 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelist kokkulepet Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava¹⁰,
- võttes arvesse nõukogu 14. detsembri 2020. aasta otsust (EL, Euratom) 2020/2053, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi¹¹,
- võttes arvesse komisjoni 22. detsembri 2021. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus, millega muudetakse otsust (EL, Euratom) 2020/2053, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi (COM(2021)0570), ja Euroopa Parlamendi 23. novembri 2022. aasta seisukohta selle ettepaneku kohta¹²,
- võttes arvesse nõukogu 14. detsembri 2020. aasta määrust (EL) 2020/2094, millega luuakse Euroopa Liidu taasterahastu COVID-19 kriisi järgse taastumise toetuseks¹³,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määrust (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks¹⁴,
- võttes arvesse komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatist „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019)0640) ja Euroopa Parlamendi 15. jaanuari 2020. aasta resolutsiooni selle kohta¹⁵,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ja muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus),
- võttes arvesse 12. detsembril 2015. aastal Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul (COP21) vastu võetud kokkulepet (edaspidi „Pariisi kokkulepe“),
- võttes arvesse 13. detsembri 2017. aasta institutsioonide ühist teadaannet Euroopa

⁹ ELT C 177, 17.5.2023, lk 115.

¹⁰ ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 28.

¹¹ ELT L 424, 15.12.2020, lk 1.

¹² ELT C 167, 11.5.2023, lk 162.

¹³ ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 23.

¹⁴ ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 1.

¹⁵ ELT C 270, 7.7.2021, lk 2.

sotsiaalõiguste samba kohta¹⁶ ja oma 19. jaanuari 2017. aasta resolutsiooni selle kohta¹⁷, komisjoni 4. märtsi 2021. aasta tegevuskava Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise kohta ja Euroopa Ülemkogu liikmete poolt 2021. aasta mais vastu võetud Porto deklaratsiooni sotsiaalküsimuste kohta,

- võttes arvesse ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegiat 2020–2025,
- võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja 2021. aasta eriaruannet „Soolõime ELi eelarves: aeg on minna üle sõnadelt tegudele“,
- võttes arvesse ÜRO kestliku arengu eesmärke,
- võttes arvesse komisjoni 1. veebruari 2023. aasta teatist „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks“ (COM(2023)0062),
- võttes arvesse 20. juuni 2023. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa strateegilise tehnoloogia platvorm (STEP) ning muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (COM(2023)335),
- võttes arvesse 20. juuni 2023. aasta ettepanekut võtta vastu määrus, millega luuakse Ukraina rahastu,
- võttes arvesse Euroopa Liidu 2024. aasta üldeelarvet¹⁸ ja sellele lisatud Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühisavaldusi,
- võttes arvesse nõukogu ... järeltule 2025. aasta eelarve suuniste kohta (00000/2024),
- võttes arvesse kodukorra artiklit 93,
- võttes arvesse väliskomisjoni, arengukomisjoni, eelarvekontrollikomisjoni, tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni, keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni, tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni, transpordi- ja turismikomisjoni, põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni, kultuuri- ja hariduskomisjoni, põhiseaduskomisjoni ning naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni kirju,
- võttes arvesse eelarvekomisjoni raportit (A9-0068/2024),

Inimkeskne ELi 2025. aasta eelarve: investeringud, mis on kavandatud inimeste elujärje parandamiseks ja liidu konkurentsivõime suurendamiseks

1. on veendunud, et geopoliitiliste ja institutsiooniliste muutuste, finantssurve, kliimamuutuste ja ühiskondlike probleemide keskkonnas on usaldusväärne, tugev, paindlik ja investeringutele suunatud ELi eelarve jätkuvalt väga oluline liidu poliitika elluviimiseks ja kesksel kohal inimeste kasvavatele vajadustele reageerimisel, jätmata rohe- ja digipöörde kaudu kedagi kõrvale, inimeste heaolu ja turvalisuse tagamisel ning

¹⁶ ELT C 428, 13.12.2017, lk 10.

¹⁷ ELT C 242, 10.7.2018, lk 24.

¹⁸ ELT L 207, 22.2.2024, lk 1.

ELi majanduse konkurentsivõime suurendamisel;

2. juhib tähelepanu keerulistele asjaoludele seoses 2025. aasta eelarvemenetlusega, mis toimub ajal, mil valitsevad suured rahvusvahelised pinged ja ebakindlus, ning valimiste aastal, mil Euroopa Parlament ja komisjon peavad juhtima parlamendi koosseisu vahetust; on täielikult teadlik tõsistest, ent vältimatutest, ajakavast tulenevatest piirangutest ning kutsub kõiki osalejaid üles neid konstruktiivsel viisil igakülgset arvesse võtma;
3. peab äärmiselt kahetsusväärseks asjaolu, et nõukogul ei õnnestunud mitmeaastase finantsraamistiku muutmise suhtes enne 2023. aasta lõppu kokkuleppele jõuda; märgib seetõttu, et Euroopa Parlament pidi algatama eelarvemenetluse olukorras, kus puudus kindlus mitme 2025. aasta finantsplaneeringuga seotud olulise elemendi suhtes, ning on vägagi teadlik kahetsusväärsest ülinapist ja mõnel juhul negatiivsest varust mitmeaastase finantsraamistiku ülemäärade piires;
4. on seisukohal, et Euroopa Parlament ei suuda realiseerida esialgseid kavatsusi, mis tal mitmeaastase finantsraamistiku muutmise tulemuste suhtes olid; toonitab, et mitmeaastase finantsraamistiku määruse läbivaatamine on oluline eeltingimus Ukrainale keskpika perioodi rahalise toetuse tagamiseks, suurema rahastamise võimaldamiseks sihipäraste poliitiliste prioriteetide, sh ELi strateegilise autonoomia edendamiseks ning liidu programmide ja eelarve paindlikkuse kindlustamiseks, võttes arvesse prognoositust kõrgemaid intressimäärasid ja seega kavandatust suuremaid liidu laenukasutuse kulusid; märgib, et 2025. aasta eelarvemenetlus on esimene menetlus, mis põhineb täielikult muudetud mitmeaastase finantsraamistiku määruisel;
5. tuletab meelde, et mitmeaastase finantsraamistiku osas 2020. aastal saavutatud kokkuleppe raames kolme institutsiooni vahel kokku lepitud ühisdeklaratsioon, mille kohaselt NGEU rahastamiskulude katmiseks tehtavate kulutuste eesmärk on mitte vähendada programme ega rahalisi vahendeid, kehtib endiselt ja on eelarvapädevatele institutsioonidele võrdluspunktiks, eelkõige NGEU rahastamisvahendi kasutusele võtmiseks taasterahastu NGEU laenukulude puudujäägi vähemalt osaliseks katmiseks; kavatab seetõttu tagada, et kõigil programmidel on nõuetekohased vahendid ning kogu iga-aastase eelarvemenetluse ajal säilitatakse eelarve paindlikkus ja reageerimisvõime; rõhutab, et komisjon peab kogu eelarvemenetluse jooksul andma usaldusväärset, õigeaegset ja täpset teavet NGEU laenukasutuse kulude ning taaste- ja vastupidavusraha eeldatavate väljamaksete kohta;
6. kutsub nõukogu ja komisjoni üles kohaldama täiel määral määrust (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks; rõhutab eelkõige, et õigusriigi põhimõtte järgimine on ELi rahalistele vahenditele juurdepääsu peamine eeltingimus; rõhutab, et vahendeid ei saa välja maksta, kui liikmesriigid ei täida kõiki asjakohaseid nõudeid; kordab, et süsteemsed õigusriigiga seotud probleemid, nagu võimude lahususe põhimõtte rikkumine või mõne liikmesriigi hiljutised katsed rünnata kohtusüsteemi sõltumatust, kujutavad endast selget ohtu ELi finantshuvidetele ja ELi eelarve kaitsmisele, ning kutsub komisjoni üles mitte lubama tagasiminekut õigusriigi valdkonna saavutuste osas; kordab oma üleskutset komisjonile tagada kiiremas korras, et peatatud ELi vahendid jõuaksid kodanike, ettevõtjate, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste, valitsusväliste

organisatsioonide ja muude asjaomaste sidusrühmadeni kohalike omavalitsuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaudu kooskõlas õigusriigi tingimuslikkuse mehhanismiga;

7. toonitab, et Euroopa Liidu taasterahastu („taasterahastu“) laenukasutuse kulude tagasimaksmine on ELi juriidiline kohustus ja ELi eelarve kohustuslik kuluartikkel; märgib, et laenukasutuse kulud sõltuvad taaste- ja vastupidavusrahastu raames tehtavate väljamaksete tempost ning võlakirjade tootluse kõikumisest turul ning on seetõttu oma olemuselt ettearvamatud ja volatiilsed; kordab oma seisukohta, et taasterahastu laenukasutuse kulud oleks tulnud paigutada täielikult taasterahastu erivahendisse väljaspool mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäärasid, selleks et taastada alamrubriigis 2b teatav varu ning kaitsta paindlikkusinstrumendi ja ühtse varuinstrumendi eelarveruumi; püüab tagada, et taasterahastu astmelise mehhanismi kohaldamine muudetud mitmeaastases finantsraamistikus ei tooks kaasa kokkuleppeid, mis põhjustavad põhjendamatu kahju kavandatud kuludele või mittetemaatiliste erivahendite raames kättesaadavatele vahenditele;
8. tuletab meelde, et prognooside kohaselt¹⁹ kasvab Euroopa majandus väga tagasihoidlikult (0,9 % 2024. aastal ja 1,7 % 2025. aastal), samas peaks inflatsioon püsima oluliselt kõrgemal tasemel kui 2 %, mida kasutatakse mitmeaastases finantsraamistikus automaatse deflaatorina (3,0 % 2024. aastal ja 2,5 % 2025. aastal); tunnistab, et see tähendab raha väärtuse jätkuvat kahanemist eelarve puhul, mis peab jääma tasakaalu ja mille suhtes on kehtestatud absoluutsummadega ülemmäär; rõhutab kogurahvatulul põhinevate omavahendite väga madalat sissenõudmismäära viimastel aastatel (0,46 % 2024. aasta eelarveprojekti), mis on tingitud inflatsiooni, maksete assigneeringute madala taseme ja mõnest muust omavahendist saadava suurema tulu koosmõjust; tuletab meelde oma seisukohta, et tagasimaksed ja muud korrigeerimismehhanismid tuleks lõplikult kaotada ning kuni nende lõpliku kaotamiseni tuleks kogurahvatulul põhinevate riiklike brutomaksete vähendamise suhtes kohaldada kindlaksmääratud deflaatorit, mis on kuni 2 % aastas;
9. taunib asjaolu, et nõukogu pole omavahendite süsteemi reformimisel edu saavutanud; tuletab meelde oma seisukohta komisjoni muudetud ettepanekute suhtes, milles kiidetakse heaks uute omavahendite kasutuselevõtmine; on seisukohal, et uute tõeliste tuluallikate kasutuselevõtmine kooskõlas institutsioonidevahelise kokkuleppe tegevuskavaga aitaks katta taasterahastu „Next Generation EU“ laenudest tuleneva täiendava eelarvekoormuse ning seeläbi kaitsta varusid ja paindlikkusmehhanisme, mis omakorda hõlbustaksid eelarveotsuste tegemist ettenägematute vajaduste kohta ja uute tulevikusuundade strateegilise analüüsi algatusi; nõuab ühtlasi tungivalt, et komisjon jätkaks pingutusi, et teha kindlaks uued ja eelistatavalt tõelised omavahendid ja muud tuluallikad ELi eelarve jaoks väljaspool institutsioonidevahelist kokkulepet;
10. peab kahetsusväärseks asjaolu, et eelarvevahendite nappus mõjutab tõsiselt suutlikkust reageerida ettenägematutele sündmustele või käivitada uusi algatusi, ning kavatseb seda olukorda võimaluste piires parandada, võttes ühtlasi arvesse ELi kodanike suuremaid ootusi; tuletab meelde, et lisaks mitmeaastase finantsraamistiku ülemmääradele on vaja

¹⁹ Euroopa Komisjoni 2024. aasta talvine majandusprognoos majanduskasvu taastumise edasilükkumise kohta inflatsiooni kiirema leevenemise tingimustes '[Winter 2024 Economic Forecast: A delayed rebound in growth amid faster easing of inflation](#)', 2023.

luua täiendav erivahend, et ELi eelarvet saaks kriisidele ning nende sotsiaalsele ja majanduslikule mõjule paremini kohandada ning et selle abil saaks neile kiiresti reageerida;

11. on kindlalt otsustanud jääda nendest arvukatest piirangutest hoolimata sidusale ja ühtsele seisukohale, mis kajastab liidu kehtestatud poliitilisi prioriteete ja institutsioonilisi huve, nagu liidu konkurentsivõime suurendamine, strateegiliste sõltuvuste vähendamine, puhta energia kasutuselevõtu kiirendamine, liidu kliima- ja elurikkuse süvalaiendamise eesmärkide saavutamise tagamine, liidu julgeoleku- ja kaitsevõime suurendamine ning rohe- ja digipöörde toetamine, minimeerides samal ajal negatiivset mõju juhtprogrammidele ning maksimeerides majanduskasvust tulenevat ülekanduvat kasu kõigile ELi inimestele;

Võrdne, õiglane ja kaasav eelarve, millega pakutakse kõigile ELi kodanikele paremaid võimalusi ja tagatakse majanduskasv

12. märgib, et taskukohane elu ja ühiskondlik ühtekuuluvus on jätkuvalt püsivad probleemid kõigis ELi liikmesriikides ja nende piirkondades, ning tuletab sellega seoses meelde kvaliteetsete ja kättesaadavate avalike teenuste rolli; soovib rõhutada kaasavust ja juurdepääsu rahastamisele, kui see on asjakohane ja kooskõlas asjakohaste rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidega, ning suurendada rahastamisvõimalusi olemasolevate rahastute parema kasutamisega; on seisukohal, et ELi kulutuste sotsiaalne mõõde, mis on vajalik nende legitiimsuse tagamiseks, peaks olema ka edaspidi kõigis poliitikavaldkondades oluline valdkonnaülene kriteerium;
13. rõhutab, et ELi eelarve on eelkõige võimendava mõjuga investimiseelarve, millega on võimalik suurendada liidu eesmärke ja poliitika kujundamist, täiendada riikide poliitikat ja seega vastata kõigi inimeste vajadustele ELis; tuletab meelde taaste- ja vastupidavusrahastu tähtsust liidu vastupanuvõime suurendamisel ning varasemate ja käimasolevate kriiside sotsiaal-majandusliku mõju leevendamisel; on veendunud, et tuleks teha kõik võimalikud pingutused, et tagada nende kahe peamise ELi rahastamisallika tulemuslik ja edasiste viivitusteta kasutamine;
14. on kindlalt otsustanud kasutada ELi eelarvet selleks, et kodanikud näeksid käegakatsutavaid ja nähtavaid muutusi, et muutuks majandus ühtsel turul ja saavutataks rohelise kokkuleppe eesmärgid, toetades kvaliteetsete töökohtade loomist tiptasemel tööstusharudes, muutes tööturu tulevikukindlaks oskuste arendamise ja talendiotsingu kavade kaudu, võideldes töötuse vastu, suurendades Euroopa konkurentsivõimet ja suurendades liidu kaitsevalmidust; on seisukohal, et tehnoloogiline sõltumatus ja kestlik majanduskasv on väga olulised, et saavutada liidu pikaajalised energia- ja kliimaeesmärgid; kordab oma üleskutset säilitada piisav rahastamine, et toetada väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKE-d) kui Euroopa majanduse alustala, idufirmasid ja noori, põllumajandustootjaid, õpetajaid ja transporditöötajaid; rõhutab vajadust veelgi parandada energia- ja transporditaristut, investeerida rahvatervise ja hoolekande teenuste ajakohastamisse, sotsiaalsesse ja territoriaalsesse ühtekuuluvusse ja kaasamisse ning haavatavate, kaugete ja maakogukondade, sealhulgas arukate külade toetamisse; juhhib tähelepanu sellele, et eelarve peab tagama rohepöörde, toetades samal ajal kvaliteetset põllumajandust ning tagades juurdepääsu kvaliteetsele tervishoiule ja haridusele;

15. rõhutab teadusuuringute ja innovatsiooni märkimisväärset mõju konkurentsivõimele, pikaajalisele majanduskasvule ja tööhõivele Euroopa Liidus; tuletab meelde pikaajalist algatust suurendada ELi teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute määra 3 %ni SKPst; tunnistab lõhet eesmärgi ja tegeliku rahastamise vahel; rõhutab, et Euroopa juhtpositsioon tehnoloogia valdkonnas on oluline rohelise kokkuleppe ja terviseleidu rakendamiseks, kuna see loob liidus kõrge kvalifikatsiooniga töökohti kogu väärtusahela ulatuses ning tugevdab teadusuuringute ja innovatsiooni tiipset liidus; on sügavalt mures selle pärast, et olemasolevad vahendid katavad vaid murdosa kõigist esitatud taotlustest, mille tulemuseks on liiga suur taotluste arv programmide kohta ja teadlaste lahkumine liidust konkureerivatesse piirkondadesse;
16. rõhutab, et tuleb tagada kestlikud ja pikaajalised lahendused, et edukalt võidelda struktuursete demograafiliste probleemidega ning leevendada ajude äravoolu ELi vähem arenenud piirkondadest ja linnadest; rõhutab, et rahvastikukaoga ja väheneva sündide arvuga piirkondade elavdamiseks on vaja rahalisi vahendeid, et investeerida sotsiaal- ja demograafiapoliitikasse, mis toetab peresid ja pakub Euroopa vananevale elanikkonnale seoses juurdepääsuga tervishoiule, liikuvusele ja avalikele teenustele piisavat tuge;
17. nõuab, et programmi „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuse kaudu eraldataks võimalikult palju rahalisi vahendeid, et edendada õppimist ja ettevõtlust ning parandada noorte oskusi, formaalset, mitteformaalset ja informaalset haridust ja tööalast konkurentsivõimet ning edendada sotsiaalset kaasamist; kordab vajadust tagada, et mõlemad programmid tagaksid võrdsed võimalused, pöörates erilist tähelepanu ebasoodsatest oludest pärit inimestele kogu ELis ja assotsieerunud riikides; on endiselt seisukohal, et programmi „Erasmus+“ liikuvustoetusi tuleb täiendavalt toetada, et katta elukalliduse suurenemine ning tagada juurdepääsetavus, võrdsed võimalused ja kaasav osalemine, eelkõige suurendades minimaalset toetust osaleja kohta asjakohasele tasemele;
18. rõhutab Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise tähtsust ja kutsub komisjoni üles alustama järgmisel programmitöö perioodil arutelu ELi eelarve sotsiaalsete kulutuste jälgimise meetodika üle; rõhutab ELi eelarve üliolulist rolli selliste algatuste toetamisel, millega tugevdatakse sotsiaalset dialoogi ja tõhustatakse kohalikke ja piirkondlikke sotsiaalmeetmeid ning tagatakse kõigi jaoks juurdepääs olulistele põhiteenustele; kordab vajadust eakaid käsitleva Euroopa strateegia järele, mis sisaldaks konkreetseid meetmeid tõrjumise, üksinduse ja isoleerituse vastu võitlemiseks; tuletab lisaks meelde vajadust täielikult rakendada puuetega inimeste õiguste strateegiat aastateks 2021–2030, et parandada nende elutingimusi liidus; toonitab Euroopa veoettevõtjate olukorda, kes seisavad igas liikmesriigis silmitsi eri probleemidega alates suurenevatest kuludest kuni ressursside nappuseni, ning vajadust paindlikkuse ja paremate töötingimuste järele; rõhutab vajadust tugevdada kehtivaid reegleid nende kaitsmiseks ja eraldada täiendavaid vahendeid töötingimuste jälgimiseks kõigis liikmesriikides; rõhutab sellega seoses kasu, mida toob ELi tasandil selliste IT-vahendite väljatöötamine, mis aitavad parandada bürokraatlike nõuete täitmist ja sertifikaatide standardimist;
19. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles eraldama piisavalt vahendeid ELi sotsiaalkindlustuse koordineerimise reeglite tulemuslikuks rakendamiseks, et hõlbustada tööjõu liikuvust ja sotsiaalkindlustushüvitiste lihtsamat ülekandmist; nõuab, et ELi

vahendeid kasutatakse sotsiaalkindlustusteabe elektroonilise vahetamise süsteemi arendamiseks ja sotsiaalkindlustussüsteemide edasise digitaliseerimise toetamiseks, et tagada töötajate õiglane liikuvus;

20. tunnistab, et tehnoloogia ja tehisintellekt muudavad tööhõivemaastikku kiiresti; rõhutab, et inimkesksed usaldusväärsed tehisintellektitehnoloogiad majanduse valdkonnas võivad aidata kaasa Euroopa majanduskasvule, parandades samal ajal kodanike elu mitmes valdkonnas, nagu tervishoid, põllumajandus, energeetika, transport ja julgeolek; nõuab, et see kajastuks ELi programmides ja poliitikas piisavate rahaliste vahendite eraldamise kaudu; rõhutab vajadust parandada kodanike elementaarseid digioskusi, et vastata ettevõtete vajadustele ja anda kodanikele vahendid desinformatsiooni äratundmiseks; toetab ELi meetmeid, mis täiendavad koordineeritult riiklikke tööhõivestrategiaid töökohtade ümberkorraldamiseks ja liikuvuseks ELi tasandil, kasutades ära nende muutuste potentsiaali eduka ja kohanemisvõimelise tööjõu jaoks, sealhulgas edendades töötajate ümberõpet ja liikuvust, tagades nii sujuva ülemineku uutele ja tekkivatele töösektoritele;
21. on mures äärmuslike ilmastikunähtuste sagenemise pärast, nagu suured tulekahjud, üleujutused ja muud loodusõnnetused, mis on seotud kliimamuutuste süvenemisega kogu Euroopas; toonitab seepärast vajadust tagada ELi elanikkonnakaitse mehhanismi piisav rahastamine ning nõuab ELi hädaolukordadele reageerimise suutlikkuse paremat konsolideerimist ühiste meditsiini- ja hädaabirühmade tugevdamise kaudu; kutsub komisjoni üles tagama, et vahendid saaks kiiresti kättesaadavaks teha ka ELSFi ja hädaabireservi kaudu;
22. rõhutab, kui oluline on eraldada asjakohased rahalised vahendid programmi „EL tervise heaks“ määruses sätestatud tegevustele; tunnistab, et ravimite ja tervisetehnoloogiate hind mõjutab oluliselt nende kättesaadavust patsientidele; rõhutab, et üle jõu käivad ravimikulud on ravi kättesaadavusele tõeline takistus, ning nõuab erimeetmete rakendamist, et need probleemid lahendada; nõuab sellega seoses paremat koordineerimist ELi tasandil ja ravimite ühishankeid, et vähendada kulusid; rõhutab, kui oluline on võidelda laste haiguste vastu, pöörates erilist tähelepanu haruldastele haigustele; rõhutab sellega seoses vähitõrje tegevuskava olulisust; nõuab programmi „Euroopa horisont“ tervise teemavaldkonna jaoks ambitsioonikat eelarvet, et tagada ELi suutlikkus reageerida tulemuslikult tulevastele tervisekriisidele, aidata tugevdada tervishoiusüsteeme ning parandada inimeste füüsilist ja vaimset tervist, muutes tervishoiu taskukohasemaks ja kättesaadavamaks; tunnistab, et südame-veresoonkonna haigused on ELis endiselt peamine surmapõhjus; on seisukohal, et südame-veresoonkonna haigustega tegelemine, investeerides personaalmeditsiinile ja e-tervisele suunatud meetmetesse, on keskse tähtsusega, kuna sellega tõstetakse ennetus- ja ravistandardeid ning tagatakse kõigile kodanikele tervishoiuteenuste võrdne kättesaadavus; rõhutab vajadust ennetada ravimite nappust, mis mõnes liikmesriigis on viimastel aastatel esinenud; tunnistab, et tervisealast ebavõrdsust tuleb vähendada, et tagada kõigile naistele võrdne tervis, sealhulgas juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervisele, ning tuletab meelde, et on oluline, et naiste tervis jääks poliitika ja teadusuuringute prioriteediks;
23. tuletab meelde vajadust tegeleda oskuste nappuse, ajude äravoolu probleemi ning turu vajaduste ja oskuste vastastikuse seosega, arvestades eelkõige olukorda ELi eri

liikmesriikides; on seisukohal, et ELi tööjõu konkurentsivõime säilitamiseks tulevikus on vaja kindlaks määrata peamised koolitus- ja ümberõppe valdkonnad, eriti rohe- ja digioskuste edendamiseks; rõhutab, et vaja on lisainvesteeringuid, et ajakohastada liidu haridussüsteeme, luua talendiotsingukavasid ja motiveerida noori ettevõtjaid; nõuab Euroopa oskusteaasta ja Euroopa haridusruumi rakendamise kiirendamist; kutsub komisjoni üles kiiresti rakendama Euroopa noorteaastal kõige olulisemateks tunnistatud lahendusi, rõhutades vajadust teha ettevõtjatega paremini koostööd, sealhulgas ELi noortetest ja tasustamata praktika keelustamine; võttes arvesse Euroopa tuleviku konverentsil vastu võetud soovitusi, tuletab meelde, kui oluline on luua rahaliste vahenditega Euroopa hariduskava, et toetada kvaliteetset haridust ja õpetajakoolitust ning vähendada varakult koolist väljalangemise määra;

24. rõhutab demokraatia ning õiguste ja väärtuste valdkonna rahastamisprogrammide lisaväärtust, tuletab meelde ELi eelarve tähtsust Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud Euroopa väärtuste, kultuuri ja kodanike õiguste edendamisel ning vastupanuvõimeliste ühiskondade ülesehitamisel ning demokraatia, õigusriigi, solidaarsuse, kaasatuse, õigluse, mittediskrimineerimise ja võrdõiguslikkuse, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse peamiste põhimõtete toetamisel; soovib, et asjaomaste eelarveridade assigneeringuid suurendataks ja vastavaid organeid tugevdataks, et võidelda polariseerumise, poliitilise ekstremismi ja institutsioonide vähese usaldamise vastu, edendada kaasavat demokraatiat ja põhiõigusi, ennetada demokraatia tagasilangust, õigusriigi õõnestamist, selles valdkonnas kohalikul, riiklikul ja liidu tasandil tegutsevate kodanikuühiskonna organisatsioonide tegutsemisruumi ahenemist ja euroskepsise ärakasutamist; nõuab, et kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmile tagataks piisavad ELi rahalised vahendid, rõhutab väärtuslikku tööd, mida on tehtud liidu väärtuste tegevussuuna raames, mis pakub kodanikuühiskonna organisatsioonidele otsesest rahastamisest, ja Daphne ning võrdõiguslikkuse ja õiguste tegevussuundade raames; kordab, et tuleks eraldada vajalikud vahendid soolise vägivalla vastu võitlemiseks ning õiguste ja turvaliste seksuaal- ja reproduktiivtervise teenuste kättesaadavuse toetamiseks, naiste õigustega tegelevatele organisatsioonidele, samuti naiste diskrimineerimise vastu võitlemise ELi algatustele ja organitele; kutsub komisjoni üles hõlbustama juurdepääsu kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmile ning tagama liikmesriikide ettevõtjate poolt kohalikele ja rohujuure tasandi organisatsioonidele toetuste andmise protsessis paindlikkuse, et tagada rahastamise jõudmine kodanikele kõige lähemal töötavate inimesteni;
25. kutsub komisjoni üles suurendama liidu toetust, et kaitsta kodanikke, vähemusi ja usukogukondi ning avalikku ruumi terrorismiohu eest, võidelda radikaliseerumise ja terroristliku veebisisu vastu ning võidelda vaenukõne, antisemitismi, moslemivastase vaenu ja rassismi järsu kasvu vastu kogu Euroopas ja maailmas;
26. juhib tähelepanu üha suurenevatele ohtudele, mida kujutavad endast Euroopa Liidu vastu suunatud organiseeritud ja sihipärased välismaiste sidusrühmade desinformatsioonikampaaniad; nõuab rahastamist programmile „Euroopa horisont“ ning komisjoni ja Euroopa välisteenistuse hallatavale tegevusele, et võidelda desinformatsiooni ulatusliku leviku vastu ja töötada välja mõjusamad vastumeetmed; kutsub liitu ja liikmesriike üles kasutama ELi vahendeid tegevuste jaoks, mis on suunatud kodanike meediapädevuse suurendamisele; nõuab suuremat rahastamist, et

võidelda vaenukõne ja terroristliku veebisisu vastu; rõhutab vajadust tugevdada ajakirjandusvabadust ja meedia mitmekesisust piisavate vahendite abil kooskõlas asjakohaste reeglitega ning toetada ajakirjanikke, sealhulgas uurivaid ajakirjanikke, inimõiguste kaitsjaid ja kodanikuühiskonna liikmeid, kes seisavad silmitsi vastumeetmete, näiteks üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagidega; nõuab kultuurisektori piisavat toetamist, sealhulgas Euroopa filmide, muusika ja videomängude piiriülese levitamise edendamist; nõuab seetõttu programmi „Loov Euroopa“ suuremat rahastamist;

Strateegilistele prioriteetidele vastav eelarve

27. rõhutab, kui oluline on vähendada liidu strateegilist sõltuvust peamistes sektorites; väljendab heameelt uue STEPi määruse üle, kuid juhib tähelepanu vajadusele reageerida strateegiliste tööstusharude investeerimisvajadustele struktuurset, et lihtsustada murranguliste tehnoloogiate tuvastamist, arendamist ja laiendamist; peab kahetsusväärseks, et programmi „Euroopa horisont“ praegune rahastamise tase on sellega seoses ebapiisav, ning nõuab, et programmile „Euroopa horisont“ ja muudele liidu peamistele programmidele selles valdkonnas, nagu programm „InvestEU“, eraldataks rohkem rahalisi vahendeid, et saavutada avatud strateegilise autonoomia eesmärk; on seisukohal, et ELi sõltuvus ressursside pakkumisest tekitab üha suuremat muret; nõuab, et EL teeks lisainvesteeringuid oma avatud strateegilise autonoomia ülesehitamisse, tagades taastuvenergia kiirema kasutuselevõtu, kiiremad loamenetlused, hoonete CO₂ heite vähendamise ja juurdepääsu kriitilise tähtsusega toorainetele ning töötades ELi tööstusökosüsteemide jaoks välja vastupidavad väärtusahelad, eelkõige sellistes olulistest valdkondades nagu tervishoid ja kaitsetööstus; nõuab piisavat rahastamist, et tagada praeguste Euroopa kosmosevaldkonna juhtprogrammide, sealhulgas Copernicuse programmi, Galileo/EGNOSi, satelliitside Euroopa algatuse (valitsuste satelliitside) ja kosmose olukorrast ülevaate saamise (SSA) pidev arendamine;
28. on seisukohal, et digiüleminek pakub palju võimalusi digitaristu ja ühenduvuse parandamiseks ning digioskuste arendamiseks; juhib sellega seoses tähelepanu programmi „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF-Digital) ning digiõppe tegevuskava tähtsusele; kordab vajadust õpetajatele ja õppijatele mõeldud tehisintellekti, programmeerimise ja robotika alase hariduse programmi järele, mida rahastatakse asjaomaste programmide kaudu; rõhutab, et ELi eelarvest tuleb piisavalt toetada tehisintellekti eetilist ja mittediskrimineerivat kasutamist, eelkõige haridus- ja kultuurisektoris; tuletab meelde vajadust ELi rahastatavate programmide järele, et rohkem investeerida ühiskonnas digikirjaoskuse parandamisse ja digilõhe, sealhulgas soolise digilõhe kaotamisse hariduses ja elukestvas õppes;
29. rõhutab eelarve kesket rolli Euroopa rohelise kokkuleppe täitmisel ja kliimamuutustega võitlemisel, vähendades heitkoguseid, suurendades taastuvenergia kasutamist, luues ringmajanduse, kaitstes ökosüsteeme ja pöörates ümber bioloogilise mitmekesisuse vähenemise murettekitava suundumuse, kaitstes ühtlasi konkurentsivõimet ja luues ELis keskkonnahoidlikke töökohti ja majanduskasvu; rõhutab programmi LIFE kesket rolli Euroopa rohelise kokkuleppe elluviimisel ja liidu kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisel kooskõlas Euroopa kliimamääruse ja Pariisi kokkuleppega; on sügavalt mures kliimamuutuste tõsise mõju pärast, sealhulgas veepuuduse näol;

30. rõhutab, et mure energiavarustuse kindluse ja kõrgete energiahindade pärast muudab energiaostuvõimetuse probleemi otsustava tähtsusega probleemiks ning tekitab raskusi Euroopa tööstusele, eelkõige VKEdele; rõhutab sellega seoses vajadust suurendada ELi investeeringuid käimasolevasse kliimaneutraalsusele üleminekusse ELis, sealhulgas energiatõhususse, teadusuuringutesse ja innovatsiooni säästva ning vähese CO₂ heitega ja CO₂ heiteta tehnoloogia valdkonnas ning eelkõige valdkondades, millel on positiivne mõju kodumajapidamiste elukalliduse vähendamisele, näiteks hoonete energiatõhususe parandamine ja taastuvate energiaallikate kasutuselevõtt; võtab teadmiseks, et transpordi CO₂ heite vähendamiseks tuleb teha tohutuid investeeringuid ning et ehitus- ja toorainehinnad tõusevad endiselt; tunnistab TEN-T idanaabrusesse laiendamise ja ELi strateegiliste partneritega tugevama ühenduvuse saavutamise strateegilist väärtust; rõhutab Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammi tähtsust ja selle positiivset rolli rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamisel ja puhtale energiale üleminekul;
31. rõhutab, et 2025. aasta eelarve peab olema kooskõlas liidu poliitikaeesmärkide ja rahvusvaheliste kohustustega; rõhutab vajadust jätkata tööd, et saavutada institutsioonidevahelises kokkuleppes sätestatud liidu eelarvekulutuste kliima ja bioloogilise mitmekesisuse süvalaiendamise eesmärgid osana laiemast eesmärgist muuta liit hiljemalt 2050. aastaks kliimaneutraalseks; tuletab meelde institutsioonidevahelise kokkuleppe sätet, mille kohaselt tuleb määrata kindlaks asjakohased meetmed, mida tuleb võtta juhul, kui korrapärane hindamine näitab, et edusammud kohaldatavate eesmärkide saavutamisel ei ole piisavad; tunneb muret selle pärast, et 2026. ja 2027. aastaks seatud elurikkusega seotud kulutuste sihttasel 10 % komisjoni hinnangul tõenäoliselt ei saavutata ning et kokkulepitud eesmärkide saavutamiseks puudub selge lahendus; kutsub komisjoni üles jälgima olulise kahju ärahoidmise põhimõtte rakendamist ning vajaduse korral võtma vajalikke parandusmeetmeid;
32. rõhutab, kui oluline on Euroopa linnaarengu algatus ja selle piisav rahastamine kõigi selle eesmärkide saavutamiseks; nõuab kohalikele omavalitsustele rohkem otsest rahastamist, et tugevdada nende suutlikkuse suurendamist, tehnilist tuge ja parimate tavade vahetamist; kutsub üles suurendama vahendeid asjaomastele asutustele, mis peavad tulema toime ELi rohelise kokkuleppe tegevuskavast, eelkõige paketi „Eesmärk 55“ tuleneva töökoormusega;
33. toonitab põllumajandustootjate ja kalurite olulist panust ühiskonda ning rõhutab ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) ja ühise kalanduspoliitika kesksel tähtsust toiduga kindlustatuse ja ELi suurema autonoomia jaoks kvaliteetsete toiduainete tootmisel; rõhutab ÜPP rolli ELi põllumajandustootjatele, eelkõige väikestele ja noortele põllumajandustootjatele jätkusuutliku ja inimväärse sissetuleku tagamisel; nõuab konkreetseid meetmeid, et tegeleda põllumajandustootjate rahulolematuse algpõhjustega kogu ELis, ning nõuab eelkõige viivitamatult rahalisi vahendeid ja meetmeid, et aidata põllumajandustootjatel toime tulla inflatsiooni, kütusekulude, uute tootmisstandardite ja maailma toiduturu muutustega; rõhutab vajadust aidata uusi ja noori põllumajandustootjaid, tagades seeläbi põlvkondade vahetuse, tegeledes samal ajal tööjõu ja oskuste nappusega põllumajanduslikus toidutööstuses; juhib tähelepanu sellele, et Euroopa põllumajandustootjad seisavad silmitsi paljude probleemidega, eelkõige ülemäärase bürokraatia ja halduskoormusega, suureneva regulatiivse kattuvuse, nappuse ja raskete töötingimustega; rõhutab vajadust paremini käsitleda

üleujutuste, põudade ja metsa- ja maastikupõlengute sagenemise ja intensiivsuse mõju asjaomastele sektoritele sihtotstarbeliste toetusmeetmete abil; nõuab põllumajandussektorites kõigile piisavat sissetulekut; rõhutab vajadust asjakohase toetuse järele teadusuuringutele ja innovatsioonile ning tööstandardite järgimisele, samuti asjakohaste investeeringute järele, et pakkuda alternatiivseid sissetulekuallikaid ning hõlbustada üleminekut kestlikumale ja taskukohasemale toidusüsteemile, eelkõige innovatsiooni kaudu, säilitades põllumajandustootjate sissetuleku, vältides samal ajal olukorda, kus Euroopa põllumajandustootjad seisavad silmitsi kõlvatu konkurentsiga impordi tõttu, mis ei vasta meie standarditele; eeldab, et põllumajanduse tulevikku käsitlevas strateegilises dialoogis käsitletakse kõiki asjakohaseid küsimusi, sealhulgas ennetavaid aspekte;

34. kordab, et kõiki ELi programme, poliitikameetmeid ja tegevusi tuleks rakendada viisil, millega edendatakse soolist võrdsõiguslikkust nende eesmärkide saavutamisel; väljendab sellega seoses heameelt komisjoni töö üle sooteadliku eelarvestamise valdkonnas ja rõhutab vajadust arendada edasi komisjoni soolise võrdsõiguslikkuse jälgimise metoodikat, et mõõta liidu kulutuste soolist mõju, nagu on sätestatud institutsioonidevahelises kokkuleppes; kutsub komisjoni üles näitama selle metoodika tulemusi 2025. aasta eelarve jaoks koos sooliselt eristatud andmete süstemaatilise kogumise, aruandluse ja hindamisega;

Muutuva maailma jaoks sobiv tulevikukindel eelarve

35. kordab vajadust rakendada rände- ja varjupaigapoliitikat, mis põhineb solidaarsusel, jagatud vastutusel ja inimõiguste austamisel kooskõlas liidu väärtuste ja rahvusvaheliste kohustustega; rõhutab, et liidu välispiiride tulemuslik, inimlik ja õiglane haldamine ja kaitse on otsustava tähtsusega liidu julgeoleku tagamisel ning liidu rände- ja varjupaigapoliitika sujuva ja tõhusa rakendamise kindlustamisel, eelkõige selleks, et valmistuda uue rände- ja varjupaigaleppe kohaldamiseks, muu hulgas seoses tulemuslike, turvaliste ja väärivate vastuvõtu-, integratsiooni- ning tagasisaatmis- ja tagasivõtmismenetlustega; rõhutab sellega seoses Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu olulist rolli; tuletab meelde vajadust säilitada liidus inimeste vaba liikumine; tuletab meelde, et Rumeenia ja Bulgaaria on 2024. aasta märtsiks Euroopa piirideta Schengeni reisisooniga ühinenud, ning kordab, kui oluline on kiiresti lõpule viia ja ellu viia täielik ühinemine, sealhulgas maismaa- ja rongiühendused; püüab nende eesmärkide saavutamiseks 2025. aasta eelarves rahalisi vahendeid maksimaalselt kättesaadavaks teha; on seisukohal, et EL peab tegema tihedat koostööd oma naaberriikide ning kolmandatest riikidest päritolu- ja transiidiriikidega, et edendada stabiilset, kestlikku ja kaasavat arengut ning tegeleda rände algpõhjustega, ennetades seeläbi ebaseaduslikku rännet ning kaitstes haavatavaid inimesi inimeste ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse võrgustike ning merel hukkumise eest; rõhutab eelkõige patrull- ja vaatlustegevuse ning piirihalduse eest vastutavate asutuste kasvavat vastutust, liikmesriikide toetamist nende ülesannete täitmisel Euroopa ühise varjupaigasüsteemi raames ja põhiõiguste järgimist; rõhutab, et kõigile julgeoleku, õiguse, õiguskaitse, varjupaiga ja rände ning piirihalduse valdkonnas tegutsevatele asutustele on vaja piisavat rahastamist, personali ja töötajate koolitamist, et nad saaksid oma ülesandeid täita; nõuab, et erilist tähelepanu pöörataks selliste ELi suuremahuliste IT-süsteemide täpsele rakendamisele ja haldamisele, millega antakse panus liidu julgeolekukeskkonnale;

36. rõhutab, et ELi ümbritsev julgeolekukeskkond on endiselt väga muutlik; paneb jätkuvalt suurt rõhku Euroopa julgeoleku- ja kaitsevõimele, et paremini reageerida enneolematutele geopoliitilistele väljakutsetele; on veendunud, et ELi eelarve on oluline ELi ühise kaitsestrateegia ning liikmesriikidevahelise julgeoleku- ja kaitsealase koordineerimise tugevdamise kontekstis; soovib tugevdada selle kõige edukamaid ja asjakohasemaid programme, nagu Euroopa Kaitsefond ja selle asutused, et tugevdada Euroopa suveräänsust; soovib rõhutada ELi tasandil kaitsevaldkonda tehtavate investeeringute koostoimet ja tõhusust, eelkõige sõjaväelise liikuvuse ning taristu kaitse ja koostalitlusvõime valdkonnas; rõhutab vajadust tegeleda selliste küsimustega nagu desinformatsioon kui kasvav poliitiline ja julgeolekualane probleem, eelkõige alates Venemaa sõjast Ukraina vastu, küberkuritegevus ja piiriülese mõõtmega organiseeritud kuritegevus;
37. kordab, et mõistab hukka Venemaa sõja Ukraina vastu, ja rõhutab, et Venemaa sõda Ukraina vastu on toonud sõja tagasi Euroopa Liidu naabrusesse ja mõjutanud tarneahelaid ning kaubandus- ja majandussuhteid; kordab oma täielikku toetust Ukrainale võitluses vabaduse ja demokraatia eest; mõistab hukka Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõja tekitatud kohutavad tagajärjed inimeste eludele, Ukraina rahvale põhjustatud kannatused ning olulised majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed Euroopa elanikele; on seisukohal, et 2025. aasta eelarve peaks aitama leevendada elukalliduse kriisi ja inflatsiooni mõju; tuletab meelde, et teatavad liikmesriigid, eelkõige eesliinil olevad liikmesriigid, ja haavatavad majandussektorid on Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja tagajärgede suhtes jätkuvalt eriti haavatavad ning väärivad toetust sellistes valdkondades nagu põllumajandus või taristu, aga ka sõjaväeline liikuvus ELi solidaarsuse vaimus;
38. on kindlalt otsustanud aidata ja toetada Ukrainat kavandatava Ukraina rahastu kaudu, millest pakutakse tuge toetuste ja laenudena Ukraina taastamise ja ülesehitamise jaoks, makromajandusliku finantsabi, institutsioonide, sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnaalase ülespoole suunatud lähenemise ning avaliku sektori investeeringute jaoks ning Ukraina ELiga ühinemise kavale; rõhutab tungivat vajadust ja võimalust ühendada Ukrainale ja taasülesehitamiseks antav toetus konstruktiivse ühinemiseelse protsessiga, millega soodustatakse reforme ja järkjärgulist liikumist liidu õigustiku suunas; tuletab meelde, et rahastu ei hõlma Ukrainale antavat humanitaarabi, ning rõhutab seetõttu, et sellega seoses tuleb humanitaarabiks eraldada piisavalt vahendeid ka 2025. aasta eelarves;
39. on seisukohal, et Lääne-Balkani riikide toetamine on ELi laienemist silmas pidades endiselt oluline, ning väljendab heameelt komisjoni uue Lääne-Balkani majanduskasvu kava üle, mis on hea samm Lääne-Balkani riikide edasisel toetamisel majanduslikul lähenemisel ELi ühtsele turule; rõhutab, kui oluline on kandidaatriikide pidev toetamine ühinemisega seotud vajalike reformide elluviimisel, eelkõige õigusriigi, korruptsioonivastase võitluse ja demokraatia valdkonnas, ja nende vastupanuvõime suurendamisel ning hübriidohtude ennetamisel ja nende vastu võitlemisel;
40. väljendab heameelt otsuse üle anda Ukrainale ja Moldova Vabariigile kandidaatriigi staatus ning rõhutab vajadust võtta kasutusele vajalikud rahalised vahendid nende ühinemisprotsessi toetamiseks; rõhutab, et ühinemiseelse abi instrumendile (IPA III) ning naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne

Euroopa“ asjakohastele eelarveridadele 2025. aastal eraldatavad rahalised vahendid peaksid hoogustama koostööd Moldova ja Gruusiaga kooskõlas mitmeaastase finantsraamistiku muutmise kokkuleppega;

41. toonitab, et naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Gloaalne Euroopa“ on eluliselt tähtis vahend liidu positsiooni jaoks juhtiva ülemaailmse jõuna ja tema rolli täitmiseks rahumeelse stabiliseeriva jõuna kogu maailmas, toetades seeläbi liidu geopoliitilisi huve maailmas; rõhutab, et selle rahaline puhver on ammendunud ja seda tuleks viivitamata suurendada;
42. toonitab lisaks seda, kui oluline on naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi programm, et toetada ülemaailmsete probleemidega tegelemist ning edendada inimõigusi, vabadusi ja demokraatiat, samuti kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamiseks ning liidu kliima ja bioloogilise mitmekesisusega seotud rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks tervikliku seire- ja kontrollisüsteemi raames;
43. rõhutab, kui oluline on tugevdada lõuna- ja idanaabruse eelarveridade assigneeringuid, et toetada neis piirkondades poliitilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid reforme, abistada pagulasi, eelkõige tagades asjaomaste osalejate ja asutuste pideva, suurema ja prognoositava rahastamise vastavalt vajadusele, et jõuda inimesteni kohapeal mõistliku jaotusmehhanismi kaudu, mis on täielikult kooskõlas ELi reeglitega, et vältida ELi rahaliste vahendite ebaseaduslikku kasutamist;
44. tuletab meelde, et ELi humanitaarabi hädasti abi vajavatele tsiviiliskutele on vältimatult vajalik ning aitab kaasa stabiilsuse ja rahu tagamisele mõjutatud piirkondades ning et kiiresti vajalike põhiteenuste ja humanitaarabi osutamine peab olema tagatud ja seda ei tohi rahvusvaheliste otsuste kohaselt takistada ning sellega peavad kaasnema tavapärased seire- ja järelevalvemenetlused; eeldab, et humanitaarabi rahalised vajadused sõdade, suureneva geopoliitilise ebastabiilsuse, püsiva äärmise vaesuse ja sagedasemate looduskatastroofide tõttu veelgi suurenevad; on nende eelduste põhjal seisukohal, et EL peab märkimisväärselt suurendama humanitaarabi, et reageerida kohapealsetele suurenenud vajadustele, eelkõige Lähis-Ida piirkonna abivajajate vajadustele;
45. kordab, et mõistab ühemõtteliselt hukka Hamasi 7. oktoobri jõhkrad terrorirünnakud Iisraeli ja tema rahva vastu, ning väljendab sügavat kurbust mõlema poole süütute ohvrite pärast; rõhutab, et liidu eelarvest tuleb ka edaspidi toetada piirkonnas rahu ja stabiilsuse tagamist, võidelda vaenu, poliitilise ekstremismi ja fundamentalismi vastu ning edendada inimõigusi;
46. tuletab meelde oma 18. jaanuari 2024. aasta resolutsiooni, milles tunnistatakse ÜRO Palestiina Põgenike Abi- ja Tööorganisatsiooni (UNRWA) rolli Lähis-Idas, kuivõrd see pakub praegu varjupaika enam kui miljonile riigisisesele põgenikule ja on suurim platvorm elanikkonnale humanitaarabi andmiseks Gaza sektoris, mille kogu elanikkond seisab silmitsi halvenevate humanitaartingimustega, sealhulgas peavarju, puhta vee, toidu ja arstiabi puudusega; kordab seetõttu, kui oluline on ELi poolne jätkuv ja prognoositav rahastamine; väljendab heameelt asjaolu üle, et ÜRO algatas viivitamata uurimise pärast tõsiseid süüdistusi seoses isikutega, kes kuulusid UNRWA töötajate

hulka ja kes väidetavalt osalesid 7. oktoobril Iisraeli vastu suunatud terrorirünnakutes, ning ameti esitatud teabe ja kiirelt võetud meetmete üle, eelkõige kehtivate lepingute viivitamatuks lõpetamiseks; võtab teadmiseks komisjoni üleskutse korraldada välisaudit, mille käigus vaadatakse läbi UNRWAgaga kokku lepitud ÜRO kontrollisüsteemide sambapõhine hindamine; toetab komisjoni rakendatavaid kontrolli-, seire- ja järelevalvesüsteeme, tuletades meelde, et toetusesaajad peavad ELi rahaliste vahendite kasutamisel järgima ELi reegleid ja kaitsemeetmeid ning rahvusvahelist õigust; väljendab sellega seoses heameelt asjaolu üle, et komisjon jõudis Palestiinale antava ELi abi läbivaatamisel järeldusele, et kehtestatud kontrollid ning olemasolevad ja tõhusad kaitsemeetmed toimivad hästi ning et seni ei ole leitud tõendeid selle kohta, et raha oleks suunatud soovimatutel eesmärkidel, samuti riskihindamise ja sellega seotud lisameetmete üle;

Programmide rakendamise hoogustamine

47. tuletab meelde parlamendi täielikku toetust ühtekuuluvuspoliitikale ELi poliitiliste prioriteetide saavutamisel ja ELi majanduse edendamisel, aidates kaasa õiglasele, kaasavale ja kestlikule majanduskasvule ja arengule, edendades liikmesriikide ja nende piirkondade majanduslikku ja sotsiaalset lähenemist, toetades rohe- ja digipööret ning edendades innovatsiooni ja tööhõivet; kordab oma veendumust, et ühtekuuluvuspoliitika eesmärgid on võimalik saavutada ainult siis, kui viivitustega programmide elluviimisel tegeletakse tõsiselt ja kiiremas korras; on seisukohal, et selline lähenemisviis kasutamise ja rakendamise kiirendamisele oleks ka kõige mõjusam viis muuta ELi kulutuste lisaväärtus ELi elanike jaoks nähtavaks ja käegakatsutavaks; tuletab meelde vajadust suurema tehnilise abi järele, et veelgi edendada liikmesriikide suutlikkust abi ära kasutada;
48. rõhutab, et ELi eelarvevahendid peavad jõudma ELi kodanike ja VKEdeni; tuletab meelde, et haldusmenetluste lihtsustamine, kasutajasõbralikud ja terviklikud veebisaidid ja portaalid, bürokraatia vähendamine ja ühtsete kontaktpunktide loomine on olulised selleks, et muuta ELi programmid kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele, kodanikuühiskonna organisatsioonidele, noortele ettevõtjatele ja VKEdele kättesaadavamaks;
49. nõuab tungivalt, et liikmesriigid ja komisjon kiirendaksid jagatud eelarve täitmise raames hallatavate fondide rakenduskavade rakendamist ja tagaksid eelarve, eelkõige ühtekuuluvusfondide eelarve kiire täitmise; märgib, et 2014.–2020. aasta programmide vahendite kasutamata jäänud osa tuleks jaotada ümber liikmesriikidele, et jätkata piirkondlike erinevuste edasist vähendamist; nõuab taaste- ja vastupidavuskavade kiiret rakendamist, sealhulgas komisjoni hinnangut rakendamisprotsessi, takistuste ja tulemuste kohta; on mures selle pärast, et alakasutamine, kui seda kiiresti ei korrigeerita, toob kaasa maksekriisi, st maksevajaduste ja mitmeaastase finantsraamistiku maksete ülemmäära piires olemasolevate vahendite mittevastavuse 2026. ja 2027. aastal;
50. on veendunud, et hoolsuskohustust, vastutust ja liidu väärtuste austamist tuleks kohaldada kõigi ELi rahaliste vahendite saajate ja rakenduspartnerite suhtes, et kaitsta ELi finantshuve ja vältida põhjendamatut sekkumist; kordab, kui olulised on mõjusad ja põhjalikud järelevalve- ja kontrolliasutused, kes paljastavad ja uurivad ELi finantshuve

kahjustavaid kuritegusid, esitavad süüdistusi ja võtavad nende eest vastutusele, kuna korrupsioonivastaseks võitluseks kulutatud raha annab ELile tohutut puhastulu; on seetõttu seisukohal, et neile asutustele tuleks eraldada piisavad ressursid ja piisav personal, et nad saaksid oma ülesandeid täita kõige mõjusamal viisil; rõhutab samuti, et piisav ELi järelevalve on vajalik tagamaks, et finantssektor toimib kodanike ja tarbijate hüvanguks; nõuab tervet, kaasavat ja vastupidavat finantssektorit silmas pidades, et Euroopa finantsjärelevalveasutuste ja selliste ametite vahendeid, kellele on antud volitused järelevalveülesannete täitmiseks või sellealaste tehniliste regulatiivsete standardite väljatöötamiseks, kohandataks täielikult nii, et võtta arvesse kõiki uusi regulatiivseid ülesandeid, mida nende poliitikaeesmärkide saavutamise kaasa toob;

51. nõuab, et kõik asjaosalised teeksid lisapingutusi, et edendada projektide rakendamist ja saadaolevate rahaliste vahendite kasutamist ning seeläbi vähendada ebatavalist kõrget täitmata kulukohustuste määra; on seisukohal, et 2024. ja 2025. aastat tuleks kasutada selleks, et teha kindlaks võimalikud kitsaskohad, mis takistavad tulemuslikku rakendamist, ja need kõrvaldada; nõuab piisavaid eelarvevahendeid, et kiirendada programmide rakendamist täiendava suutlikkuse suurendamise ja tehnilise abi kaudu liikmesriikidele, eelkõige neile, kellel on suuremaid raskusi vahendite kasutamisel, sealhulgas taaste- ja vastupidavusraha vahendite puhul, samuti meetmete võtmist, et kiirendada õiglasi, konkurentsivõimelisi ja tõhusaid hanke- ja pakkumismenetlusi, et toetada rakendamispüüdlusi;
52. rõhutab, kui oluline on mõjus teavitamine ELi poliitikast ja programmidest ja nende nähtavus, et suurendada teadlikkust lisaväärtusest, mida EL kodanikele, ettevõtjatele ja partneritele annab; nõuab sellega seoses piisavate eraldiste tagamist;
53. tuletab meelde, et hästi kavandatud programmide nõuetekohane rakendamine on võimalik üksnes spetsiaalse haldustoe abil; rõhutab organite ja detsentraliseeritud asutuste olulist tööd ning on seisukohal, et neil peab olema oma ülesannete täitmiseks piisav personal ja piisavad ressursid; rõhutab, et nende ülesanded arenevad kooskõlas poliitiliste prioriteetidega, nagu rohe- ja digipööre, ning rõhutab, et uute kohustustega ja nende volituste laiendamisega peavad proportsionaalselt kaasnema uued vahendid;
 - o
 - o o
54. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ja Euroopa Kontrollikoja.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI**

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Europol - Edoardo Boggio, Liaison Officer in Brussels
European Public Prosecutor Office - Titus Poenaru, Counsellor for Interinstitutional Relations
Special Olympics - Christo Velkov, Vice President Strategic Development
European Trade Union Confederation - Esther Lynch, General Secretary

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

24.1.2024

VÄLISKOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon

Teema: Arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu
(2023/2220(BUI))

Austatud esimees

Väliskomisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas 28. novembri 2023. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Väliskomisjon arutas küsimust oma 23. jaanuari 2024. aasta koosolekul¹. Sellel koosolekul otsustas ta paluda vastutaval eelarvekomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud.

Lugupidamisega

David McAllister

¹ Lõpphääletuse ajal olid kohal: David McAllister (esimees), Željana Zovko (aseesimees), Alexander Alexandrov Yordanov, Attila Ara-Kovács, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Adam Bielan, Theresa Bielowski, Krzysztof Brejza, Reinhard Bütikofer, Włodzimierz Cimoszewicz, Özlem Demirel, Anna Fotyga, Michael Gahler, Giorgos Georgiou, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Christophe Grudler, Bernard Guetta, Márton Gyöngyösi, Arba Kokalari, Dietmar Köster, Andrius Kubilius, Georgios Kyrtos, Ilhan Kyuchyuk, Jean-Lin Lacapelle, Katrin Langensiepen, Miriam Lexmann, Nathalie Loiseau, Leopoldo López Gil, Antonio López-Istúriz White, Karsten Lucke, Thierry Mariani, Erik Marquardt, Vangelis Meimarakis, Alessandra Moretti, Javier Nart, Matjaž Nemeč, Juozas Olekas, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Thijs Reuten, Bert-Jan Ruissen, Christian Sagartz, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos Mounir Satouri, Jordi Solé, Tineke Strik, Dominik Tarczyński, Hermann Tertsch, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Mick Wallace, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Bernhard Zimniok

ETTEPANEKUD

1. märgib, et suurem osa välistegevuse kulutustest on koondunud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ ja ühinemiseelse abi instrumendi (IPA III) alla; kordab tungivat vajadust rahastamist suurendada, eelkõige kriisipiirkondades, kus vajadused on kõige suuremad; kordab seetõttu oma nõudmist suurendada oluliselt rubriiki 6, et tegeleda erinevate probleemidega naabruskonnas, investeerida partnerlustesse ja tugevdada ELi geopoliitilist positsiooni; taunib asjaolu, et mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamine ei ole lõpule viidud, ja leiab, et tehtud ei ole piisavalt; rõhutab, kui oluline on, et ELi institutsioonid teavitaksid kindlamalt, ühtsemalt ja sidusamalt liidu antud rahalistest vahenditest;
2. rõhutab vajadust jätkata jõupingutusi Ukraina kiireloomuliste rahastamisvajaduste rahastamiseks Venemaa provotseerimata ja põhjendamatu agressioonisõja tõttu; väljendab seetõttu heameelt Ukraina rahastu üle kogusummas kuni 50 miljardit eurot aastateks 2024–2027 ning nõuab tungivalt, et Euroopa Ülemkogu jõuaks kokkuleppele;
3. kordab, et lõunanaabruse jaoks tuleks 2025. aastal säilitada piisav rahastamise tase, et toetada piirkonna poliitilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid reforme; rõhutab tungivat vajadust suurendada Gaza sektoris Palestiina tsiviilelanikele antavat humanitaarabi tärkava humanitaarkriisi tõttu, millega kaasneks usaldusväärne jaotusmehhanism, mis on täielikult kooskõlas ELi prioriteetidega, et vältida Euroopa vahendite kuritegelikku kasutamist;
4. nõuab läbirääkijariikidele pidevat ja püsivat rahalist ja haldustoetust; tuletab meelde vajadust ajakohastada olemasolevaid ühinemisvahendeid, nende rahastamist ja tingimuslikkust täiustatud järelevalvemehhanismiga kõigis valdkondades, mida on rõhutatud hiljutistes ELi hindamisaruannetes, et kiirendada kasusaajate ümberkujundamist ja püsivaid järkjärgulisi edusamme ELi liikmesuse suunas, et saavutada parem vastavus ELi normidele, pöörates nõuetekohast tähelepanu õigusriigi reformidele, et ühinemine oleks sujuvam; nõuab sellega seoses IPA III vahehindamist, ühinemisega seotud toetuse suurendamist Lääne-Balkani riikidele ning Moldova ja Ukraina lisamist kasusaajate hulka;
5. toonitab, et naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadile ning Euroopa välisteenistusele tuleb tagada piisavad rahalised vahendid ja inimressursid, et edendada rahu, jõukust, julgeolekut ning ELi väärtusi ja huve oma naabruses ja kogu maailmas; samal ajal täidaksid nad oma kohustusi seoses ühtse esindatuse ja ressursside tõhusa kasutamisega; tuletab meelde, et nende halduskulud tuleks katta rubriigist 7.

25.1.2024

ARENGUKOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu
(2023/2220(BUI))

Austatud esimees

Arengukomisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada Teie komisjonile arvamus. Komisjon otsustas 28. novembri 2023. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Arengukomisjon arutas küsimust oma 24. jaanuari 2024. aasta koosolekul. Nimetatud koosolekul¹ otsustas ta paluda eelarvekomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud.

Lugupidamisega

Tomas Tobé

¹ Lõpphääletuse ajal olid kohal: Pierrette Herzberger-Fofana (esimene aseesimees), Mercedes Bresso (teine aseesimees), Stéphane Bijoux (kolmas aseesimees), Erik Marquardt (neljas aseesimees), Alessandra Basso, Hildegard Bentele, Dominique Bilde, Catherine Chabaud, Christophe Clergeau, Antoni Comín i Oliveres, Mónica Silvana González, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Karsten Lucke, Janina Ochojska, Eleni Stavrou, Riho Terras (Christian Sagartzi asendusliige vastavalt kodukorra artikli 209 lõikele 7), Miguel Urbán Crespo, Bernhard Zimniok ja Carlos Zorrinho.

ETTEPANEKUD

Mitmeaastase finantsraamistiku muutmise tagajärjed ELi 2025. aasta eelarvele

1. kordab oma üleskutset anda ELile vahendid, mis tagavad tema olulisuse üha keerukamas geopoliitilises kontekstis ning vastavad tema ambitsioonidele ja ülemaailmsetele kohustustele, mis tulenevad Euroopa arengukonsensusest, kestliku arengu eesmärkidest ja Pariisi kokkuleppe eesmärkidest;
2. on seetõttu mures selle pärast, et mitmeaastase finantsraamistiku muutmise küsimuses võetud liikmesriikide seisukoht, nii nagu see on kindlaks määratud mitmeaastase finantsraamistiku läbirääkimispaketis, mille Euroopa Ülemkogu eesistuja esitas 15. detsembril 2023, viib selleni, et 2025. aasta eelarve ei võimalda ELil kaitsta oma positiivset survet üleilmsel tasandil, suurendada oma geopoliitilist mõju, vastata partnerriikide ootustele ja tugevdada oma staatust usaldusväärse liitlasena arengukoostöös ega rahuldada enneolematuid üleilmseid humanitaarvajadusi; on mures, et kõnealuse muutmise tulemusel tehakse ümberpaigutusi eelarveridadel, mis toetavad koostööd maailma lõunapoolsete riikidega; kordab oma muret selle pärast, et EL kaotab Hiina ja Venemaa alternatiivsete pakkumiste kõrval mõju ja nähtavust;
3. tuletab meelde, et Euroopa Parlament on järjekindlalt pidanud tähtsaks, et ELil oleks akuutsete üleilmsete probleemide lahendamiseks piisav suutlikkus, ja järjekindlalt nõudnud rubriigi 6 „Naabus ja maailm“ kohase välistegevuse jaoks suuremat eelarvet, ning et tema 12. detsembri 2023. aasta resolutsioonis naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ rakendamise kohta rõhutatakse, et mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamine 2024. aastal ei tohiks mingil juhul tuua kaasa instrumendi vahendite kärpimist või ümberjaotamist pikaajaliste temaatiliste ja geograafiliste programmide vahel; juhib tähelepanu sellele, et naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ määruses on muu hulgas sätestatud, et „naaberriikidele ja Sahara-tagusele Aafrikale ette nähtud rahastamispaketti tuleks üksnes suurendada, võttes arvesse, et liit peab neid piirkondi eriti prioriteetseteks“;
4. tuletab meelde Euroopa Arengufondi eelarvesse kandmisega seotud poliitilisi kohustusi paindlikkuse, prognoositavuse ja ülekandmise osas ning tunneb muret selle pärast, et nõukogu poolt mitmeaastase finantsraamistiku muutmiseks kavandatud assigneeringute ümberpaigutamised eelarveridade vahel eiravad neid;
5. tuletab meelde ELi ja liikmesriikide võetud kohustust suurendada 2030. aastaks oma ametlikku arenguabi 0,7 %-ni kogurahvatulust ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles sellest lubadusest 2025. aasta eelarves ja mitmeaastase finantsraamistiku muutmisel kinni pidama; märgib, et liikmesriigid, kes ühinesid ELiga pärast 2002. aastat, kohustusid püüdma suurendada oma ametlikku arenguabi 0,33 %-ni kogurahvatulust; väljendab heameelt jõupingutuste üle, mida need ja teised liikmesriigid on seni teinud oma ametliku arenguabi kulutuste järkjärguliseks suurendamiseks; julgustab neid samamoodi jätkama;
6. tuletab meelde eesmärki kulutada elurikkusele 2026. ja 2027. aastaks 10 % ning kliimakulutustele praeguses mitmeaastases finantsraamistikus seatud 30 % eesmärki,

samuti vajadust täita oma üleilmsed finantskohustused ÜRO raamistikus ning lubadusi seoses kahju ja kahjustuste fondiga;

7. kinnitab veel kord naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendis „Gloaalne Euroopa“ esitatud kohustust tegeleda ebaseadusliku rände ja sundrände algpõhjustega; on arvamusel, et ilma et see piiraks ettenägematuid asjaolusid, tuleks järgida instrumendi raames võetud kohustust eraldada instrumendi eesmärkide raames soovituslikult 10 % instrumendi rahastamispaketist meetmete, millega toetatakse rände ja sundrände haldamist ja juhtimist, ning et seda punkti ei tohiks uuesti avada; märgib siiski, et 14 % 2021. aastal kulukohustustega seotud vahenditest aitab täita rändega seotud kulueesmärki; loodab saada olukorra kohta korrapäraselt põhjalikku teavet;
8. nõuab eespool toodut arvesse võttes, et komisjon esitaks selge analüüsi üksikasjalike jaotustega, mis kajastavad mitmeaastase finantsraamistiku muutmise tagajärgi rubriigi 6 edasisele finantsplaneerimisele;

Suurenevad humanitaarvajadused ja vähenev ELi suutlikkus

9. tuletab meelde, et humanitaarvajadused on viimastel aastatel kogu maailmas toimuvate kriiside ja loodusõnnetuste tõttu järsult suurenenud, mis omakorda suurendab märkimisväärselt ebavõrdsust ja avaldab üleilmset ülekanduvat mõju, ning et seetõttu on humanitaarabi ELi välistegevuse poliitikas endiselt üks kõige suurema surve all olevaid vahendeid ja et see sõltub pidevalt sihtotstarbelisest eelarve suurendamisest;
10. on seetõttu mures ettepaneku pärast jagada solidaarsus- ja hädaabireserv osadeks viisil, millest saab kasu üksnes Euroopa solidaarsusreserv ja mis vähendab humanitaarabi ressursse, kuna solidaarsus- ja hädaabireservist võimalikku humanitaarabi rahastamisvahendite täiendamist vähendatakse märkimisväärselt, mille tulemusel vähenevad humanitaarabi rahastamisvahendid 2021.–2023. aasta keskmisega võrreldes ligikaudu 15 %;
11. tuletab meelde, et humanitaarvajadused on suuremad kui kunagi varem¹ ja et komisjoni hinnangul ületavad tegelikud vajadused aastatel 2024–2027 humanitaarabiks algselt eraldatud vahendeid 7,9 miljardi euro võrra, samas kui Euroopa tiimi humanitaarabi rahastamine vähenes 45 %-lt (2019) 30 %-le (2022) ülemaailmsest humanitaarabist; tuletab meelde, et naised ja lapsed, eakad ja puuetega inimesed on eriti haavatavad rühmad, kellele humanitaarabi piiratud kättesaadavus põhjustab suurimaid tagajärgi;
12. kutsub nõukogu üles järgima oma 2022. aasta mai järeldusi humanitaarabi rahastamise puudujäägi kaotamise kohta ning rõhutab lisaks reservide puudumise tõttu vajadust humanitaarabi rahastamisvahendeid ELi 2025. aasta eelarves suurendada; rõhutab samuti tungivat vajadust suuremate jõupingutuste järele humanitaartegevuse ressursibaasi laiendamiseks, kasutades traditsiooniliste, uute ja potentsiaalsete rahastajate, erasektori ja muude sidusrühmade ressursse;

Reservide ammendumine ja ootamatutele vajadustele reageerimiseks vajaliku

¹ ÜRO andmetel vajab praegu humanitaarabi 363 miljonit inimest, mis on ligikaudu 150 % rohkem kui 2019. aastal ja 32 % rohkem kui 2022. aasta alguses.

paindlikkuse puudumine

13. on mures naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ uute probleemide ja prioriteetide jaoks ette nähtud reservi varajase ammendumise pärast, kuna 2023. aasta märtsi seisuga oli sellest juba ära kasutatud või eraldatud 80 %, ning tõdeb, et 15. detsembril 2023 vastu võetud mitmeaastase finantsraamistiku muutmise läbirääkimispakett üksnes süvendab seda suundumust; juhib tähelepanu sellele, et sellega eiratakse aluspõhimõtet, mille kohaselt on olemas paindlik reserv, mis võimaldab reageerida ootamatutele vajadustele, samuti Euroopa Arengufondi eelarvesse kandmisega seoses võetud poliitilisi kohustusi, ning on mures selle pärast, et AKV riikidega sõlmitud Samoa lepingut silmas pidades võib kaalul olla ELi usaldusväärsus;
14. kinnitab veel kord oma vankumatut toetust Ukrainale kõigis selle mõõtmetes, mis hõlmavad muu hulgas humanitaarabi, taastamist, ülesehitamist ja ajakohastamist, pidades silmas Venemaa jätkuvat agressioonisõda; rõhutab samas, et seda toetust ei tohiks anda maailma lõunapoolsete riikide arvelt; märgib, et Ukraina abi rahastamine reservi kasutuselevõtmise, mitte asjakohaste eelarvevahendite abil, on võtnud reservist suurema osa ning piiranud võimalust reageerida ettenägematutele probleemidele naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Gloaalne Euroopa“ abil; väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle luua Ukraina rahastu, mis peaks tagama Ukrainale kestliku pikaajalise rahastamise, säilitades ühtlasi instrumendi suutlikkuse tulla toime tulevaste probleemidega;
15. tunneb muret selle pärast, et rubriigi 6 paindlikkus ja reservid olid juba enne mitmeaastase finantsraamistiku muutmist olulisel määral ära kasutatud ja kasutusele võetud, mistõttu on 2025. aasta eelarve tõsiselt piiratud, et reageerida mis tahes uutele probleemidele, rääkimata uute investeringute tegemisest või ülemaailmsete ühiste hüvedega seotud kohustuste võtmisest; juhib tähelepanu sellele, et komisjon on leidnud väga piiratud ümberpaigutamisevõimalusi, kuna naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumenti „Gloaalne Euroopa“ piirab 2025.–2027. aastaks planeeritud finantsvahendite vähenemine, ning et mis tahes edasised ümberpaigutamised mõjutaksid kahepoolset koostööd partnerriikidega;
16. hoiatab, et taasterahastu „NextGenerationEU“ intressimäärade prognoosid näitavad, et ilma mitmeaastase finantsraamistiku muutmiseta ei jää erivahenditele 2025. aastal ja pärast seda paindlikkust, mis aga koos reservi ammendumisega piirab ELi suutlikkust välisstegevuses ja humanitaarabis.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Arvamuse koostaja kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

15.2.2024

EELARVEKONTROLLIKOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus 2025. aasta eelarve koostamise üldsuuniste kohta, III jagu – Komisjon (2023/2220(BUI))

Austatud esimees

Eelarvekontrollikomisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Koordinaatorid otsustasid 23. jaanuari 2024. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Eelarvekontrollikomisjon arutas küsimust oma 22. veebruari 2024. aasta koosolekul ning otsustas paluda vastutaval eelarvekomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. tuletab meelde oma kindlat pühendumust Euroopa Liidu lepingus ja Euroopa Liidu toimimise lepingus sätestatud aluspõhimõtetele ja väärtustele; julgustab komisjoni jätkama tööd sooteadliku eelarvestamise ja uue metoodika kallal, millega mõõta liidu kulutuste soolist mõju;
2. rõhutab, et kui eelarvet täidetakse usaldusväärset ja ettenähtud ajal, aitab see tõhusamalt ja tulemuslikumalt täita eri poliitikavaldkondade vajadusi ja lahendada probleeme, millega liit ja tema kodanikud silmitsi seisavad; hoiatab, et kui eelarve täitmine toimub ajalise surve all, võivad vead ja õigusnormide rikkumine sagedana;
3. tuletab meelde olulist rolli, mida liidu eelarve etendas 2022. aastal mitme ettenägematu kriisiga tegelemisel ning et selle tulemusena kasutati kõik ELi 2022. aasta eelarves kättesaadavad paindlikkusmeetmed ära; rõhutab, et ELi 2025. aasta eelarves on vaja paindlikkust, tegelemaks võimalike uute olukordadega, mis nõuavad ELi meetmete võtmist;
4. rõhutab vajadust kaitsta ELi eelarvet mis tahes väärkasutamise, eelkõige pettuste ja korruptsiooni eest, ning kutsub komisjoni üles ilmutama jätkuvalt valvsust ja proaktiivsust nii praegustes kui ka tulevastes olukordades, kus liidu väärtuste ja õigusriigi põhimõtete eiramine mõjutab või ähvardab mõjutada liidu finantshuve, kasutades kindlalt kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, eelkõige tingimuslikkuse mehhanismi; rõhutab vajadust eraldada piisavalt vahendeid Euroopa Pettustevastasele Ametile (OLAF), Euroopa Prokuratuurile, Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ametile (Eurojust) ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametile (Europol), et

tugevdada nende rolli pettuste- ja korrupsioonivastases võitluses; rõhutab lisaks, kui oluline on luua uus Euroopa Rahapesu ja Terrorismi Rahastamise Tõkestamise Amet (AMLA), millele on antud volitused määrata sanktsioone ja karistusi; rõhutab, kui oluline on tagada sellele ametile piisavad vahendid, et ta saaks oma volitusi edukalt täita;

5. väljendab muret, et 2022. aasta lõpus jõudis täitmata kulukohustuste kogusumma enneolematule tasemele – 450 miljardi euronit (2021. aastal 341,6 miljardit eurot); märgib, et täitmata kulukohustuste summa jäi 2023. aastal veidi madalamaks kui prognoositud 460 miljardit eurot, ja peaks prognooside kohaselt vähenema pärast 2024. aastat, kui taasterahastu „NextGenerationEU“ kasutamine lõpeb; tuletab meelde, et ELi taasterahastu laenukulude tagasimaksmine on liidu kohustus ja selle kulud sõltuvad nii võlakirjade tootluse turu kõikumisest kui ka taaste- ja vastupidavusrahastu raames tehtavate väljamaksete tempost ning et seega on need kulud oma olemuselt prognoosimatud; rõhutab, et selline olukord ohustab kokkulepitud ELi poliitikaid ja programme ning eelarve suutlikkust reageerida tekkivatele vajadustele; rõhutab, et Euroopa Komisjon peab andma eelarvepädevatele institutsioonidele laenukasutuse kulutuste kohta õigeaegset ja üksikasjalikku teavet;
6. tuletab meelde, kui oluline on kaitsta liidu omavahendeid mis tahes pettusliku eeskirjade eiramise eest ning ergutada selleks pettustevastaste talituste ja tolliasutuste koostööd, et avastada, ennetada ja kõrvaldada liidu tulusid mõjutavaid pettusi; tuletab meelde oma seisukohta komisjoni muudetud ettepanekute suhtes, milles kiidetakse heaks uute omavahendite kasutuselevõtmine;
7. väljendab muret selle pärast, et mitme liidu eri poliitikavaldkondi (nt ühtekuuluvuspoliitikat) reguleeriva valdkondliku määruse hilinenud vastuvõtmine tõi kaasa märkimisväärse viivituse programmitöö perioodi 2021–2027 rakendamisel; rõhutab Euroopa Parlamendi täielikku toetust ühtekuuluvuspoliitikale ja nõuab tungivalt, et eelarvepädevad institutsioonid võtaksid ELi 2025. aasta eelarves kõik vajalikud meetmed, nagu tehniline ja haldustoetus, et jätkata poliitika rakendamise kiirendamist kohapeal, pöörates samal ajal suurt tähelepanu eeskirjade järgimisele, tulemuste saavutamisele ja liidu finantshuvide kaitsele;
8. täheldab tulemuspõhiseid vahendeid puudutavate seadusandlike ettepanekute kasvavat arvu ning märgib, et need nõuavad spetsiifilise ulatusega auditit, et eelarvepädevad institutsioonid saaksid ELi rahastamist tõhusalt jälgida; rõhutab, kui oluline on näha sellistele vahenditele ette sätted vahendite saaja andmete kogumise ja neile juurdepääsu kohta auditi ja kontrolli eesmärgil, tagades seega ELi finantshuvide kaitse; märgib, et selliseid ettepanekuid on institutsioonidevahelistel läbirääkimistel käsitletud tarbetult kiirustades.

Lugupidamisega

Monika Hohlmeier

eelarvekontrollikomisjoni esimees

Isabel García Muñoz

komisjoni eelarve täitmisele heakskiidu andmist
käsitleva raporti raportöör

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Arvamuse koostaja kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

24.1.2024

TÖÖHÕIVE- JA SOTSIAALKOMISJONI KIRI

Johan van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu
(2023/2220(BUI))

Austatud esimees

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas 30. novembri 2023. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjon arutas küsimust oma 23. jaanuari 2024. aasta koosolekul ja võttis sellel koosolekul¹ vastu tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni arvamuse koostaja Romana Tomci (PPE) juhtimisel koostatud kirja vormis arvamuse. Tööhõive- ja sotsiaalkomisjon otsustas paluda vastutaval eelarvekomisjonil lisada oma raportisse järgmised ettepanekud:

Lugupidamisega

Dragoş Pişlaru

¹ Lõpphääletuse ajal olid kohal: Dragoş Pişlaru (esimees), Leila Chaibi (teine aseesimees), Romana Tomc (kolmas aseesimees ja arvamuse koostaja), Katrin Langensiepen (neljas aseesimees), Alex Agius Saliba, João Albuquerque, Atidzhe Alieva-Veli, Catherine Amalric, Dominique Bilde, Gabriele Bischoff, Vilija Blinkevičiūtė, Milan Brglez, Jordi Cañas, Özlem Demirel, Jarosław Duda, Estrella Durá Ferrandis, Cindy Franssen, Lina Gálvez Muñoz (Alicia Homs Gineli asendusliige), Agnes Jongerius, Stelios Kympouropoulos, Miriam Lexmann, Sara Matthieu, Max Orville, Sandra Pereira, Kira Marie Peter-Hansen, Wolfram Pirchner, Jessica Polfjärd, Dennis Radtke, Elżbieta Rafalska, Eugenia Rodríguez Palop, Daniela Rondinelli, Monica Semedo, Maria Walsh, Tomáš Zdechovský, Lucia Ďuriš Nicholsonová ja Mohammed Chahim (Marc Angeli asendusliige), Paolo De Castro (Elisabetta Gualmini asendusliige), Delara Burkhardt (vastavalt kodukorra artikli 209 lõikele 7).

ETTEPANEKUD

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjon palub vastutaval eelarvekomisjonil võtta arvesse järgmisi muudatusettepanekuid:

1. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon tuletab meelde Euroopa sotsiaalõiguste sammast, mille Euroopa Ülemkogu, Euroopa Parlament ja Euroopa Komisjon kuulutasid välja 2017. aasta novembris, 4. märtsi 2021. aasta tegevuskava Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise kohta ja Euroopa Ülemkogu liikmete poolt 8. mail 2021. aastal vastu võetud Porto deklaratsiooni sotsiaalküsimuste kohta;
2. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon rõhutab, et ELis saab elatustaset parandada investeringutega kõrgesse tööhõivesse ja kvaliteetsete töökohtade loomisse, oskuste täiendamisse ja ümberõppesse, töötuse vastu võitlemisse, kaasamispoliitikasse, kiiremasse tööturule integreerimisse ning noortele kvaliteetsete ja kestlike võimaluste pakkumisse, säilitades samal ajal ostujõud, eelkõige kõige vähem kaitstud, puudust kannatavatele ja ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele, nagu lapsed ja noored, vaesuses elavad inimesed, töötud, perekonnad kogu nende mitmekesisuses, puuetega inimesed, eakad, rändetaustaga inimesed ja romad, ning avaliku sektori eluasemeehituse toetamisega; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon tuletab meelde, et kodutus mõjutab üha rohkem täiskasvanuid ja lapsi ning et kohalikud, piirkondlikud, riiklikud ja Euroopa institutsioonid peavad jätkama jõupingutusi, et saavutada ELi eesmärk kodutus 2030. aastaks kaotada;
3. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon tuletab ühtlasi meelde Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava, mille eesmärk on, et EL saavutaks 2030. aastaks konkreetsed eesmärgid, sealhulgas, et vähemalt 78 % 20–64aastastest inimestest töötaks, et igal aastal osaleks koolitusel vähemalt 60 % kõigist täiskasvanutest ning et vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arv väheneks vähemalt 15 miljoni võrra, sealhulgas 5 miljoni lapse võrra; kuna vaesus ja töötus prognooside kohaselt suurenevad, on ka nende eesmärkide saavutamine üha keerulisem, välja arvatud juhul, kui sotsiaalkaitseüsteemidele tekitatud surve ja kriisi sotsiaalse mõju leevendamiseks tehakse konkreetseid pingutusi ja eraldatakse toetust ning kui toetatakse pagulasi ja tagatakse kõigile inimväärsed elamistingimused, tagades juurdepääsu kvaliteetsetele põhiteenustele, nagu tervishoid, haridus ja eluase;
4. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon tuletab meelde, et ESF+ peaks aitama kaasa Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava rakendamisele, kuid juhib tähelepanu sellele, et ESF+ programm võeti vastu enne praegust kriisi ning see kriis toob kaasa suuremad avaliku sektori ja sotsiaalsed investeringud, mis tähendab, et olemasolev programm ei pruugi praegustele vajadustele vastata; väljendab muret väga piiratud varude pärast ja nõuab kindlalt, et Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava rakendamine ja Porto deklaratsiooni eesmärkide saavutamine seataks esikohale; rõhutab, et elukalliduse ja eelkõige toiduainete hindade tõusu silmas pidades tuleb uue ESF+ raames heaks kiidetud sotsiaalse kaasatuse meetmete jaoks ette nähtud miinimumeraldist suurendada ning enim puudustkannatavatele isikutele mõeldud toiduabi ja esmase materiaalse abi assigneeringuid 3 % suurendada; innustab liikmesriike eraldama rohkem vahendeid kui ESFi kohaselt nõutavad miinimumsummad;

5. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon rõhutab, et Portos vastu võetud Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava rahastamiseks ja rakendamiseks ning Porto deklaratsiooni peamiste eesmärkide saavutamiseks tuleks eraldada piisavad vahendid; on seisukohal, et elu- ja töötingimustes valitseva sotsiaalse lõhega tegelemiseks keskpikas ja pikas perspektiivis tuleb teha sotsiaalseid investeeringuid, täites samal ajal inimeste esmavajadusi; rõhutab, et liidu vahendite kasutamist reguleerivad reeglid peavad tagama ja edendama kõrgeimate sotsiaalsete õiguste ja demokraatlike põhimõtete järgimist, olema kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba, kestliku arengu eesmärkide, rohelise kokkuleppe ja töötajate põhiõigustega, ning nõuab, et sätete kohaselt oleks avaliku sektori raha lubatud eraldada ainult nendele tööandjatele, kes austavad töötajate õigusi ja kohaldatavaid töötingimusi; nõuab peale selle riigihangete ja kontsessioonide reeglites mõjusamat sotsiaalset tingimuslikkust ning selle toetamist mõjusate karistustega; on aga mures, et praeguste kriiside ulatus ja mõju nõuavad 2025. aastal ja pärast seda jõuliselt eelarvemeetmeid; kutsub seetõttu komisjoni üles esitama 2025. aastaks kõikehõlmava eelarve;
6. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon on seisukohal, et asjakohaselt tuleks tegeleda sotsiaalsete riskide tuvastamisega ning võtta arvesse erinevat mõju tööhõivele ja pikaajalist töötust spetsiaalsetes tööstusharudes; kutsub seetõttu komisjoni üles esitama ELi sotsiaaleelarve raames kestliku arengu eesmärkidele tehtavate kulutuste jälgimise metoodika, mis põhineb Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtetel, ning sotsiaalvaldkonna tulemustabeli ja heaolunäitajad, mille abil mõõta mitmeaastase finantsraamistiku ja taasterahastu „NextGenerationEU“ raames rahastatavate eri fondide, instrumentide ja vahendite üldist mõju;
7. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon peab väga tähtsaks kaitsta ja edendada mitmekeelsuse põhimõtet, millega edendatakse demokraatliku osalemise kvaliteeti ja läbipaistvust; sellega seoses rõhutab tööhõive- ja sotsiaalkomisjon, et tuleb toetada poliitikameetmeid, mille eesmärk on suurendada kogu liidus kodanike, eelkõige noorte osalust, et võimaldada kodanike suuremat osalemist liidu poliitikas ja tõhusamaid meetmeid, mis on välja töötatud kohapõhise tegutsemisviisi alusel;
8. on ühtlasi veendunud, et taaste- ja vastupidavusraha tuleks sätestada, et vähemalt 30 % vahenditest eraldatakse sotsiaalsetele investeeringutele, et tugevdada sotsiaalhoolekandesüsteeme ja investeerida sotsiaalkindlustusse, tervishoiu ja hariduse kättesaadavusse, taskukohastesse eluasemetesse, tööhõivesse, sotsiaalsesse õiglusesse ja vähekaitsitud rühmadele mõeldud sotsiaalteenustesse;
9. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon tuletab samuti meelde, et liidu eelarvevahenditele avaldavad survet kõrge inflatsioonimäära tõttu energia ja toorainete tarneahelas tekkinud probleemid ning mitmed kriisid ning seetõttu tuleks eelarvevahendeid asjakohaselt kasutada, et ELis praegusi ja tulevase probleeme tulemuslikult lahendada; praegused kriisid mõjutavad negatiivselt ELi sotsiaal-majanduslikku olukorda, mõjutades töö- ja elutingimusi ning ohustades selle tagajärjel kestlikku majanduskasvu ja tööhõivet; ELi 2025. aasta eelarves tuleb tõhusalt käsitleda muutuvaid vajadusi, eelkõige seoses kiireneva inflatsiooni, eluaseme-, toidu- ja energiahindade tõusu, kasvava kaitsetuse, sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse suurenemise ning vaesuse, sealhulgas energiaostuvõimetuse suurenemise ja süvenemisega, mis mõjutab kõige kehvemas olukorras olevaid elanikkonnarühmi; kuna inflatsiooni tõttu palgad ei tõuse,

suureneb töötajate ostujõu vähenemise oht, mis võib halvendada elamistingimusi ja kahjustada vaimset tervist; selline olukord koormab veelgi sotsiaalpoliitika ja automaatsete stabilisaatorite, sealhulgas riiklike töötuskavade suutlikkust; on seisukohal, et kiiresti on vaja palgatõusu, et säilitada sisenõudlus ja kaasav majanduskasv ning vähendada topeltkriisi mõju töötajatele ja kodumajapidamistele;

10. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon kordab, et nõuab üldist vaesusvastast strateegiat, mis sisaldaks kaugeleulatuvaid eesmärke Euroopas 2030. aastaks vaesuse vähendamiseks ja äärmise vaesuse kaotamiseks ning mis oleks kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtetega ja võtaks arvesse kestliku arengu eesmärke;
11. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon rõhutab, et naised seisavad eelkõige kriiside ja Ukraina sõja kontekstis silmitsi suuremate tööhõive- ja sotsiaalsete riskidega; Porto deklaratsioonis sätestatud tööhõiveeesmärgi saavutamiseks on vaja ambitsioonikaid riiklike eesmärke naiste kaasamiseks tööjõu hulka, luues stiimuleid, ehitades sotsiaalset taristut ning kõrvaldades tõkked ja diskrimineerimise; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon nõuab soolise võrdõiguslikkusega arvestava eelarve süvalaiendamist, et paremini ühtlustada poliitika ja meetmed, millega edendatakse naiste võrdset osalemist ja kohtlemist tööturul, ning et loodaks terviklikud süsteemid, mille abil jälgida ja mõõta soolise võrdõiguslikkusega arvestava eelarve eraldisi, naiste osalemist tööturul, juurdepääsu tööhõivele ning palga- ja pensionilõhet;
12. peale selle väljendab tööhõive- ja sotsiaalkomisjon muret selle pärast, et noorte töötuse määr on ELis kõrgem kui üldine töötuse määr; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon nõuab, et liikmesriigid ja komisjon seaksid prioriteediks noorte töötuse vastu võitlemise, kasutades ära olemasolevaid algatusi, nagu Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja noortegarantii; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon kutsub kõiki liikmesriike üles noorte tööhõivesse investeerima; kordab, et tööturule sisenevatele noortele vajalike teadmiste, oskuste ja pädevuste andmisel on tähtsaim osa kutseharidusel ja -õppel ning tööpraktikal; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon rõhutab, et ESF+ ja tugevdatud noortegarantii kaudu tuleb tingimata investeerida nende kvaliteeti ja atraktiivsusse, parandades samal ajal töötingimusi ja teenistuskäigu alustamisel pakutavate ametikohtade atraktiivsust; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon väljendab muret selle pärast, et teenistuskäigu alguses valitseb ebakindlus, mis tuleneb kuritahtlikest töötavatest, mis kahjustavad noorte sõltumatust, töö- ja eraelu tasakaalu ning eluaseme saamise võimalusi; märgib, et sellise ebakindluse oht on suurem naiste ja madala haridustasemega noorte töötajate puhul; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon on seisukohal, et asjakohaselt tuleks tegeleda sotsiaalsete riskide tuvastamisega ning võtta arvesse eri mõju tööhõivele ja pikaajalist töötust spetsiaalsetes tööstusharudes;
13. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon on seisukohal, et sotsiaalsete riskide tuvastamist ning spetsiaalsetes tööstusharudes ja sektorites tööhõivele avalduva eri mõju ja pikaajalise töötuse arvesse võtmist tuleks asjakohaselt käsitleda koolituse, ümberõppe ja oskuste täiendamise ning kõigile kättesaadavate atraktiivsete ja kvaliteetsete töökohtade loomise kaudu kooskõlas rohe- ja digipöörde eesmärkidega; sellised meetmed võiksid aidata ületada piirkondade vahelisi struktuurseid erinevusi ning lahendada ajude äravoolu ja sotsiaalse ebavõrdsuse, sealhulgas naiste ja meeste vahelise ebavõrdsuse probleemi;
14. märgib, et 2022. aastal seisis 24,7 % ELi lastest silmitsi vaesuse või sotsiaalse

tõrjutusega ja laste vaesuse määr on taas tõusuteel, ning on mures, et laste olukord halveneb lähiaastatel veelgi; komisjon ja liikmesriigid peaksid tõhusalt kasutama olemasolevaid vahendeid, nagu ESF+, ERF ja programm „InvestEU“ ning REACT-EU, taaste- ja vastupidavusraha, et laste vaesus kaotada, rõhutades Euroopa lastegarantii tähtsust põhiõiguste ja põhiteenuste jaoks, nagu kvaliteetne tervishoid, alusharidus ja lapsehoid ning haridus, tõhus juurdepääs tervislikule toitumisele ja piisav eluase; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon nõuab, et Euroopa lastegarantii rahastamist suurendataks kiiremas korras vähemalt 20 miljardi euro suuruse sihtotstarbelise eelarvega; kutsub sellega seoses kõiki liikmesriike – mitte ainult neid, keda laste vaesus kõige rohkem puudutab – ühtlasi üles eraldama vähemalt 5 % oma jagatud eelarve täitmise alla kuuluvatest ESF+ vahenditest Euroopa lastegarantii raames ellu viidavate tegevuste toetamiseks;

15. ELis on tekkinud demograafilised probleemid, sest sündimuse vähenemise ja oodatava eluea pikenemise tõttu elanikkond vananeb; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon tõstab esile majandusliku ebakindluse mõju, mis mõjutab rängalt eakamaid inimesi, ning rõhutab sellega seoses, et demograafiliste muutuste mõju leevendamiseks ei ole poliitilisi lahendusi; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon rõhutab, kui oluline on investeerida sobivasse ja taskukohasesse eluasemesse, kvaliteetsetesse riiklikesse hooldusasutustesse ning piisavatesse hooldus- ja tugiteenustesse, tegeledes elutähtsate taristute töötajate, sealhulgas hooldajate ja tervishoiutöötajate puudusega; väljendab sellega seoses heameelt Euroopa hooldusstrateegia üle ja nõuab 2025. aasta eelarves selle piisavat rahastamist;
16. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon rõhutab poliitika ja meetmete tähtsust tööturu ülemineku toetamiseks ning vajadust tugevdada liikmesriikide majanduse konkurentsivõimet rohe- ja digipöörde kontekstis; seetõttu rõhutab tööhõive- ja sotsiaalkomisjon, kui oluline on Õiglase Ülemineku Fond, millest rahastatakse mõjutatud töötajate täiendus- ja ümberõpet, sealhulgas koolitust liikmesriikide määratud piirkondades, ning muud tegevust hariduse ja sotsiaalse kaasatuse valdkonnas, sealhulgas investeeringuid koolituskeskuste ning laste- ja eakate hoolekandeesutuste taristusse; Õiglase Ülemineku Fond aitab mõjutatud töötajatel leida uusi töövõimalusi ning pakub töötajatele kogu vajalikku toetust, sealhulgas abi töö otsimisel ja nende aktiivset kaasamist tööturule;
17. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon rõhutab, et eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA) on võitluses COVID-19 pandeemia tagajärjel tekkinud töötuse vastu osutunud edukaks; kutsub komisjoni ühtlasi üles tuginema TERA-le, et toetada riiklikke tööhõive kaitsmise ja töötajate sissetuleku säilitamise kavasad, mida saab ajutiselt aktiveerida, kui mingi osa EList kogeb majandusšokki; nõuab, et kõik riiklikud ja ELi erakorralised meetmed, eelkõige need, mis on seotud tööhõive kaitsmise ja sissetuleku hüvitamisega, jätkuksid ja et neid refinantseeritaks seni, kuni sõja sotsiaal-majanduslikud tagajärjed avaldavad tööturule negatiivset mõju ning kuni majandus taastub ja tööturg stabiliseerub;
18. piisavalt palju tähelepanu tuleb pöörata kõigile kodanikele, keda ohustab energiaostuvõimetus, mis on liidu jaoks suur probleem; kliimameetmete sotsiaalfondi eesmärk on tagada, et valitud meetmed ja investeeringud on eelkõige suunatud energiaostuvõimetutele või vähekaitsitud leibkondadele, vähekaitsitud mikroettevõtjatele ja vähekaitsitud transpordikasutajatele, mis on kliimanetraalsusele õiglase ülemineku

puhul kõige tähtsam; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tuginema kliimameetmete sotsiaalfondile ja kaaluma riiklikul tasandil ELi toel keskkonnahoidlike sotsiaalkaitsekavade väljatöötamist, et tugevdada sotsiaalset vastupanuvõimet kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemise mõju suhtes, tegeledes keskkonnahoidliku poliitika kõrvalmõjudega töökohtadele ja elutingimustele, ning tagada, et mõjutatud kogukonnad on uueks tööturuks täielikult ette valmistatud, ning juhib tähelepanu sellele, et need kavad peaksid hõlmama sotsiaal- ja tervisekaitset, töötuse kaitset, mida täiendab töötajatele suunatud aktiivne tööturupoliitika, avaliku sektori tööde programme, mille raames antakse rahalist või mitterahalist toetust, suurendades samal ajal töötajate oskusi ja tööalast konkurentsivõimet, sotsiaalbitoetusi sissetuleku ja toiduga kindlustatuse toetamiseks, tööhõive tagamise kavasid, samuti koolitust või ümberõpet, oskuste arendamist ja rahastussüsteeme, mille eesmärk on aidata kodumajapidamistel suurendada energiaostuvõimetuse vastu võitlemiseks kodu energiatõhusust;

19. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon seisab sellise perepoliitika ja sotsiaalpoliitika eest, mis aitavad lastel oma elu paremini alustada ning tagavad kõigile töötajatele töö- ja eraelu tasakaalu; see on eriti oluline hooldajate ja lapsevanemate jaoks, eriti nende naiste jaoks, kelle osalemine tööturul tuleb tagada; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon rõhutab piisavalt tasustatud rasedus- ja sünnituspuhkuse, isapuhkuse, vanemapuhkuse ja hoolduspuhkuse ning rinnaga toitmise poliitika tähtsust ning julgustab vabatahtlikkuse alusel paindlikku töökorraldust, sealhulgas kaugtööd ning tööaja ja -graafikute kohandamist, et töö- ja eraelu paremini ühitada;
20. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon juhib tähelepanu sellele, et ESF+ on peamisi liikumapanevaid jõude liidu sotsiaalse mõõtme tugevdamiseks ning peamine ELi vahend inimestesse investeerimiseks, kõrge tööhõivetaseme edendamiseks, sotsiaalkaitse ajakohastamiseks ning sellise vajalike oskustega ja vastupidava tööjõu arendamiseks, kes on valmis üleminekuks rohe- ja digimajandusele kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtetega; rõhutab ka Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi (EGF), Õiglase Ülemineku Fondi, REACT-EU (koos lisavahenditega ESF+ jaoks), noorte tööhõive algatuse ja Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks (FEAD) tähtsust;
21. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon peab vaimset tervist töökohal sotsiaalpoliitikas uueks oluliseks küsimuseks; töövaldkonnas toimuvad kiired muutused; pandeemia on kiirendanud uute olude teket ning töötajate tööohutust ja töetervishoidu on mõjutanud digiteerimisest tulenevad uued töövormid, sealhulgas tehisintellekt; sellega seoses peab tööhõive- ja sotsiaalkomisjon kiiduväärseks Euroopa Komisjoni algatust hakata vaimset tervist käsitlema terviklikult ning tuletab meelde, et nõuab direktiivi õiguse kohta olla mittekättesaadav ja kaugtööreeglite kohta ning direktiivi psühholoogiliste riskide ja heaolu kohta tööil;
22. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon on seisukohal, et investeeringud pidevõppesse, ümberõppesse ja oskuste täiendamisse on rohe- ja digipöördega tegelemiseks hädavajalikud, et saavutada rohe- ja digipööre ning suurendada liidu kestlikku konkurentsivõimet ja välistele vapustustele vastupanu võimet; kuna mitmes sektoris, sealhulgas hooldusteenuste sektoris, napib kvalifitseeritud tööjõudu, ei looda sobivamate oskustega mitte ainult uusi võimalusi, vaid tagatakse ka töötajate kiirem

integreerimine ja üleminek tööturule, edendatakse sotsiaalset kaasatust ja see võib olla eneseteostuse allikas, mis annab inimestele võimaluse aktiivselt tööturul osaleda; Euroopa oskusteaasta eesmärk on tegeleda ümber- ja täiendusõppe algatuste kaudu oskuste nappusega, mis mõjutab 77 % liidu ettevõtetest; eesmärk on toetada kestlikku majanduskasvu liidu sotsiaalses turumajanduses, suurendada konkurentsivõimet, eelkõige VKEde konkurentsivõimet, ning aidata kaasa kvaliteetsete töökohtade loomisele sotsiaalselt õiglasel, kaasaval ja õiglasel viisil; võtab teadmiseks talendiotsingumehhanismi kui uue sihtotstarbelise ja kõikehõlmava algatuse, mille eesmärk on toetada talente piirkondades, kus esineb nn talendiarengulõks või kus on oht selle tekkimiseks;

23. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon on seisukohal, et Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) on oluline osa Euroopa strateegiast, mille eesmärk on suurendada investeringuid kriitilise tähtsusega ja kujunemisjärgus tehnoloogiatesse; algatuses käsitletakse tööjõupuudust ja vajaminevaid oskusi, luues nullnetotööstuse akadeemiate kaudu spetsiaalsed koolitusprogrammid, mille eesmärk on suurendada Euroopa suveräänsust ja julgeolekut, suurendades samal ajal rohe- ja digipöördes liidu konkurentsivõimet; samuti kordab tööhõive- ja sotsiaalkomisjon oma nõudmist luua täieõiguslik Euroopa suveräänsuse fond, et tagada ELi strateegiline autonoomia, sealhulgas investeringud inimkapitali ja kvalifitseeritud tööjõusse, edendada kaasavat juurdepääsu kvaliteetsetele töökohtadele ning tegeleda peamiste majandus- ja tööstussektorite jaoks kriitilise tähtsusega tööjõu ja oskuste nappusega;
24. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon tuletab meelde olulist tööd, mida on teinud viis sotsiaal- ja tööhõivepoliitika valdkonnas tegutsevat ELi ametit ja asutust, nimelt Euroopa Tööjõuamet, Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Sihtasutus, Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet, Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus ja Euroopa Koolitusfond; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon on seisukohal, et neil ametitel ja asutustel peavad olema nõuetekohased töötajad ja piisavad ressursid, võttes samal ajal arvesse inflatsiooni, et nad saaksid täita oma volitusi, saavutada oma eesmärgid ja täita muutuvaid ülesandeid; tuletab meelde, et ametite ülesanded muutuvad vastavalt poliitikaprioriteetidele, ning rõhutab, et uute kohustustega peavad kaasnema ka vastavad vahendid;
25. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon tuletab meelde, et katseprojektid ja ettevalmistavad meetmed on olulised vahendid tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse valdkonnas uute poliitiliste algatuste katsetamiseks, muu hulgas andmete kogumise kaudu; tuletab aga meelde, et nende hindamine tuleneb institutsioonidevahelisest kokkuleppes, ning kordab üleskutset komisjonile hinnata katseprojektide ja ettevalmistavate meetmete ettepanekuid erapooletult, tuginedes õiguslikule ja finantshinnangule, nii et hinnang kajastaks ettepanekute väärtust; väljendab veel kord pettumust varasemate aastate ettepanekute puuduliku ja ebaselge hindamise pärast ning palub komisjonil esitada nende hinnangute kohta täpsed ja üksikasjalikud selgitused koos konkreetsete näidetega ELi meetmetest, mis arvatakse olevate nende ettepanekutega seotud; tuletab ühtlasi meelde, et vastuvõetud katseprojektide ja ettevalmistavate meetmete rakendamine peab olema vastuvõetud ettepanekuga kooskõlas;
26. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon rõhutab, et sotsiaaldialoogile ja sotsiaalpartnerite suutlikkusele ning teavitus- ja koolitusmeetmetele tuleb kindlustada piisav toetus;

seetõttu kutsub tööhõive- ja sotsiaalkomisjon komisjoni üles oma 2025. aasta eelarveprojektis nendele eelarveridadele tehtavaid eraldisi mitte vähendama, nagu on juhtunud viimase kahe aasta jooksul; sotsiaalpartnerite tähtsust tunnistades peaks EL edendama nende rolli, võttes arvesse riikide mitmekesisust, ning hõlbustama sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimisi kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 152; on seisukohal, et arvestades olemasolevat sotsiaal-majanduslikku ebavõrdsust, tuleb sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimisi, sotsiaalpartnereid ja koolitusmeetmeid lähiaastatel rohkem toetada, ning nõuab asjaomaste ELi fondide kavandamisel, hindamisel ja rakendamisel tõhusat ja sisukat konsulteerimist sotsiaalpartneritega;

27. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon nõuab, et loodaks programm, millega edendatakse teadlikkuse suurendamise kampaaniaid ametiühingute, ametiühingutesse kuulumise, kollektiivlääbirääkimiste ja töölepingute tähtsuse kohta õiglasema ühiskonna saavutamisel, eelkõige töötingimuste ja elamistingimuste parandamise ning palkade suurendamise kaudu;
28. tööhõive- ja sotsiaalkomisjon väljendab heameelt uue sotsiaalpartnerite tippkohtumise üle, mis toimub 2024. aastal Val Duchesse'is; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon peab seda tippkohtumist võimaluseks suurendada teadlikkust ja leida sotsiaalvaldkonnas lahendusi; tööhõive- ja sotsiaalkomisjon nõuab, et Euroopa Parlament võtaks aruteludest aktiivselt osa.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Arvamuse koostaja kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

5.2.2024

KESKKONNA-, RAHVATERVISE JA TOIDUOHUTUSE KOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu
(2023/2220(BUI))

Austatud esimees

Austatud hr Van Overtveldt

Keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni (ENVI) koordinaatorid otsustasid 28. novembril 2023. aastal, et ENVI-komisjon esitab arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu (2022/2220(BUI)) kirja vormis. Seetõttu lubage mul nii ENVI-komisjoni esimehena kui ka eelarveteemaliste arvamuste alalise koostajana esitada Teile resolutsioonipunktide kujul ENVI-komisjoni ettepanekud, mille ENVI-komisjon võttis vastu oma 24. jaanuari 2023. aasta koosolekul¹ ja mida ma palun Teie komisjonil arvesse võtta:

– toonitab, et Venemaa Ukraina-vastasest agressioonist tingitud ebastabiilsus ja ebakindlus ei eelda mitte ainult ühtsemat ja toetavamalt liitu, vaid ka energiasõltumatut liitu, mis on rohe- ja õiglase ülemineku eestvedaja, jätmata kedagi kõrvale ja käsitledes energiaostuvõimetust; märgib, et tõsine geopoliitiline olukord ei tohi juhtida tähelepanu kõrvale ega aeglustada pingutusi kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamiseks hiljemalt 2050. aastaks;

– juhib tähelepanu sellele, et ELi pikaajaline eelarve aastateks 2021–2027 koos taasterahastuga „Next Generation EU“ on suunatud ELi pikaajaliste prioriteetide elluviimisele eri valdkondades, sealhulgas kliima ja keskkonna valdkonnas; rõhutab eriti seda, et loodusvaradele

¹ Lõpphääletuse ajal olid kohal: Pascal Canfin (esimees), Bas Eickhout (aseesimees), Anja Hazekamp (aseesimees), César Luena (aseesimees), Mazaly Aguilar, Catherine Amalric, Maria Arena, Katarina Barley, Hildegard Bentele, Sergio Berlato, Michael Bloss, Daniel Buda, Delara Burkhardt, Sara Cerdas, Mohammed Chahim, Asger Christensen, Christophe Clergeau, Nathalie Colin-Oesterlé, Ana Collado Jiménez, María Angela Danzi, Marie Dauchy, Matthias Ecke, Pietro Fiocchi, Heléne Fritzton, Malte Gallée, Gianna Gancia, Paola Ghidoni, Catherine Griset, Teuvo Hakkarainen, Martin Hojsík, Jan Huitema, Martin Häusling, Peter Jahr, Karin Karlsbro, Billy Kelleher, Ska Keller, Petros Kokkalis, Danilo Oscar Lancini, Peter Liese, Javi López, Thierry Mariani, Lydie Massard, Sara Matthieu, Liudas Mažylis, Nora Mebarek, Dace Melbārde, Marina Measure, Silvia Modig, Dolores Montserrat, Alessandra Moretti, Ville Niinistö, Ljudmila Novak, Nikos Papandreou, Francesca Peppucci, Jessica Polfjärd, Stanislav Polčák, Erik Poulsen, Nicola Procaccini, Frédérique Ries, Manuela Ripa, María Soraya Rodríguez Ramos, Maria Veronica Rossi, Silvia Sardone, Günther Sidl, Ivan Vilibor Sinčić, Sara Skyttedal, Maria Spyrali, Edina Tóth, Achille Variati, Idoia Villanueva Ruiz, Petar Vitanov, Alexandr Vondra, Veronika Vrecionová, Thomas Waitz, Mick Wallace, Jörgen Warborn, Emma Wiesner, Michal Wiezik, Stefania Zambelli, Esther de Lange, Margarita de la Pisa Carrión, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Michaela Šojdrová.

ja keskkonnale on eraldatud 401 miljardit eurot, samas kui 30 % kõigist ELi kuludest on eraldatud kliimaga seotud projektidele; väljendab sellega seoses heameelt kavatsuse üle suurendada 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamise käigus vahendeid 10 miljardi euro võrra, eelkõige seoses keskkonna- ja kliimaprioriteetidega; toetab vajadust eraldada rubriigist 3 „Loodusvarad ja keskkond“ täiendavalt 1 miljard eurot, mis hõlmab põllumajanduse, merenduse, kliima, keskkonnakaitse, toiduga kindlustatuse ja maaelu arenguga seotud kulusid ja investeeringuid², et tegeleda paindlikumalt keskkonnaprobleemidega³;

– tuletab meelde, et rohe- ja digipööre on taasterahastu „Next Generation EU“ kaks peamist eesmärki ning selle keskne programm – taaste- ja vastupidavusrahastu – peaks suunama ELi kestlikuma tuleviku suunas, andes liikmesriikidele üle 700 miljardi euro toetusi ja laene; toonitab vajadust tagada see, et taaste- ja vastupidavusrahastu aitaks kaasa kliimameetmete ja keskkonnakestlikkuse süvalaiendamisele ning ELi eesmärgi jõuda 2050. aastaks kliimaneutraalsuseni saavutamisele, toetades liikmesriikide reforme keskkonnahoidliku tehnoloogia ja võimekuse, sealhulgas kestliku liikuvuse, energiatõhususe, taastuvenergia, kliimamuutustega kohanemise, ringmajanduse ja elurikkuse valdkonnas; tuletab meelde, et nende rahaliste vahendite saamiseks peavad liikmesriigid koostama kavad, mille kohaselt vähemalt 37 % kõigist kuludest suunatakse kliimaeesmärkide saavutamist toetavatesse investeeringutesse ja reformidesse; kutsub parlamenti üles tegema taaste- ja vastupidavusrahastu üle järelevalvet, hinnates seda, kas riiklikud kavad on kooskõlas kliima- ja keskkonnaeesmärkidega⁴;

– toonitab, et liidu 2025. aasta eelarve tuleks viia kooskõlla Euroopa kliimamääruse eesmärgiga muuta EL 2050. aastaks esimeseks kliimaneutraalseks maailmajaoks ja Pariisi kokkuleppe eesmärgiga hoida maailma keskmise temperatuuri tõus alla 2 C tööstusrevolutsioonieelse ajaga võrreldes;

– väljendab heameelt komisjoni, Euroopa Parlamendi ja nõukogu võetud kohustuse üle suurendada ELi eelarve kaalu kliimamuutuste vastases võitluses, nagu 2020. aasta detsembris sõlmitud institutsioonidevahelises kokkuleppes⁵ kokku lepiti; rõhutab vajadust tagada hädavajalikud vahendid kliima ja bioloogilise mitmekesisuse süvalaiendamiseks, millega tagatakse ELi kõigi mis tahes valdkonna programmide kavandamisel, rakendamisel ja hindamisel kliima- ja bioloogilise mitmekesisuse prioriteetide arvesse võtmine; tuletab meelde, kui oluline on saavutada eesmärk, et kliimakulutused moodustaksid 578 miljardi euro suurusest ELi eelarvest 32,6 %; rõhutab, kui oluline on tagada süsiniku piirimeetme toimimine, mis võimaldab komisjonil võtta hüvitusmeetmeid ja kõrvaldada puudujäägid ELi eelarve üldise kliimakulutuste eesmärgi saavutamisel⁶;

² Euroopa Komisjon „Rubriik: kulukategooriad“, kättesaadav aadressil https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending/headings_en.

³ Karoline Kowald „Mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 läbivaatamine: vahearuanne komisjoni ettepaneku kohta“, kättesaadav aadressil [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA\(2023\)753945](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_ATA(2023)753945).

⁴ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/green.html.

⁵ 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevaheline kokkulepe Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.LI.2020.433.01.0028.01.EST>).

⁶ Euroopa Komisjon „Kliimaküsimuste peavoolustamine“ <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu->

– juhib seoses bioloogilise mitmekesisuse süvalaiendamisega tähelepanu vajadusele võidelda elurikkuse vähenemise vastu ja taastada ökosüsteemid, tehes sellesse märkimisväärseid investeeringuid ning saavutades eesmärgi eraldada 2024. aastal vähemalt 7,5 % iga-aastastest kulutustest bioloogilise mitmekesisuse eesmärkidele ning 10 % nii 2026. kui ka 2027. aastal; toonitab, et liidu 2025. aasta eelarves tuleb rohkem pingutada, et tagada 2026. ja 2027. aastaks seatud elurikkusega seotud kulueesmärkide täitmine; rõhutab, et ELi eelarve peab olema peamine tegur ELi elurikkuse strateegia aastani 2030 rakendamisel, mille kohaselt läheb elurikkusega seotud meetmeteks riiklikul ja ELi tasandil vaja vähemalt 20 miljardit eurot aastas avaliku ja erasektori vahendeid⁷;

– toonitab, et kliima ja bioloogilise mitmekesisusega seotud kulutusi tuleb jälgida läbipaistvalt, andes eelarvedokumentides ja tulemuslikkuse veebisaidil kulutustest usaldusväärset ja põhjalikult aru, ning rõhutab vajadust piisavate järelhindamiste järele, milles keskendutakse mõjule; nõuab, et kliimakulutuste metoodikas eristataks võimaluse korral kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist; ootab ja rõhutab, et komisjon peab koostama tervikliku ja mõjupõhise metoodika, mis põhineb ELi kliimakoefitsientidel, ning esitama iga-aastase aruande varasemate ja tulevaste kulutuste kohta mitmeaastase finantsraamistiku kõigi seitsme aasta kohta, et tagada sisukas ja hästi kavandatud kliima ja bioloogilise mitmekesisuse süvalaiendamine; rõhutab, kui oluline on vältida kliima- ja bioloogilise mitmekesisuse eesmärkidesse tehtavate kulutuste eksitavat ühtlustamist, sealhulgas selgete eesmärkide puudumist; nõuab tungivalt, et komisjon kontrolliks kulutuste kvaliteeti programmide tasandil; tuletab komisjonile meelde, et ta avaldaks pärast parlamendi ja sidusrühmadega konsulteerimist vahekokkuvõtte ning esitaks sellega seotud ettepaneku, kui eesmärgi ei saavutata;

– nõuab, et igas ELi eelarveprogrammis järgitaks (olulise) kahju ärahoidmise põhimõtet; rõhutab vajadust rakendada kahju ärahoidmise põhimõtet, piirates võimaliku kahjuliku kliima- ja keskkonnamõjuga kulude tegemist⁸; toonitab ühtlasi, et selle põhimõtte järgimine tuleks tagada kogu eelarve ulatuses ja põhjendamatu viivitusega võtta vajalikke parandusmeetmeid;

– kutsub kaasseadusandjaid üles viima kiiresti lõpule paketti „Eesmärk 55“ kuuluvad menetlemisel olevad seadusandlikud toimekud ning rõhutab ühtlasi, et seda õigusakt rakendada, saavutamaks vahe-eesmärk vähendada 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heidet 55 %; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama uute reeglite ja reformide kiire ja tulemuslik kohaldamine;

– tuletab meelde, et kolmandik taasterahastu „Next Generation EU“ taastekavast ja ELi seitsmeaastasest eelarvest tulevast 1,8 triljoni euro suurusest investeeringust tuleb suunata Euroopa rohelepele ja sellega seotud algatuste rahastamiseks; rõhutab sellega seoses vajadust eraldada piisavalt inimressursse ja rahalisi vahendeid, rakendamaks ELi kliimaseadust, ELi kliimamuutustega kohanemise strateegiat, ELi elurikkuse strateegiat aastani 2030, strateegiat „Talust taldrikule“, Euroopa tööstusstrateegiat, ringmajanduse tegevuskava, patareisid ja

[budget/performance-and-reporting/horizontal-priorities/green-budgeting/climate-mainstreaming_en](#).

⁷ Euroopa Komisjon „Elurikkuse süvalaiendamine“ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/horizontal-priorities/green-budgeting/biodiversity-mainstreaming_en.

⁸ SWD(2022)0225 https://commission.europa.eu/system/files/2023-06/swd_2022_225_climate_mainstreaming_architecture_2021-2027.pdf.

akusid käsitlevat määrust⁹, kestlikkust toetavat ELi kemikaalistrateegiat, ELi metsastrateegiat aastani 2030 ja looduse taastamise määrust ning tagamaks, taskukohane ja turvaline energia¹⁰;

– rõhutab vajadust eraldada rohkem vahendeid igale programmile, nagu LIFE, et rahastada kliima ja keskkonnaga seotud projekte ning Õiglase Ülemineku Fondi ning aidata kõige tundlikumaid CO₂-mahukaid piirkondi, mis seisavad silmitsi kliimamuutustega seotud majanduslike ja sotsiaalsete kuludega; nõuab kõigi muude asjakohaste programmide ja fondide keskkonnahoidlikumaks muutmist, sealhulgas kliima ja bioloogilise mitmekesisuse rahastamise ennetavat integreerimist programmitöö tegevustesse¹¹;

– rõhutab, et kliimamuutustega kohanemise meetmete rakendamisega tuleb parandada ennetamist ja valmisolekut, et liit saaks hoida ära sellised hädaolukorrad nagu hiljutised üleujutused, tulekahjud, põuad ja muud ettenägematud sündmused, ja neile reageerida; toonitab, et jätkuvalt on oluline tagada liidu elanikkonnakaitse mehhanismi piisav rahastamine;

– tuletab meelde, et komisjon vastutab selle eest, et kõik ELi liikmesriigid kohaldaksid nõuetekohaselt ELi õigust, ning nõuab seetõttu tungivalt, et komisjon tagaks piisava rahastamise ja töötajate suutlikkuse rakendamise jälgimiseks;

– rõhutab, kui oluline on eraldada piisavalt rahalisi vahendeid ja inimressursse ENVI-komisjoni pädevusalasse kuuluvatele Euroopa ametitele, nagu Euroopa Keskkonnaamet (EEA), Euroopa Kemikaaliamet (ECHA), Euroopa Toiduohutusamet (EFSA), Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (ECDC) ja Euroopa Ravimiamet (EMA), et tagada nende võtmeroll ELi kriisidele reageerimisel Euroopa poliitika kujundamisel;

– rõhutab, kui oluline on ennetamine ja parem valmisolek tulevaste terviseohtudega võitlemiseks; rõhutab vajadust tagada ravimite jätkuv kättesaadavus ja taskukohasus, et hoida kodanike tervist ja heaolu; juhib tähelepanu ELi senisele sõltuvusele kolmandatest riikidest imporditud ravimite toimeainetest ja keemiatööstuse toorainetest ning rõhutab ka vajadust saavutada ravimite tarneahelas sõltumatum ja avatum strateegiline autonoomia;

– rõhutab, kui oluline on tugevdada tervishoiusüsteemide kestlikkust ja vastupanuvõimet, vähendades samal ajal erinevusi seoses võrdse ja õiglase juurdepääsuga tervishoiule ja ravimitele; rõhutab, et tervishoiuga seotud kulutuste puhul tuleks järgida terviseühtsuse ja „tervis kõikides poliitikavaldkondades“ lähenemisviise; juhib tähelepanu ühise ülemaailmse visiooni puudumisele terviseühtsuse põhimõtte ja pandeemiaks valmisoleku osas ning vajadust selle järele; tuletab meelde hädavajalike ravimite nappuse ohtu ja nõuab viivitamatute meetmete võtmist, et tagada kõige kriitilisema tähtsusega ravimite ja komponentide jätkuvad tarned ning kättesaadavus ja taskukohasus¹²;

– kordab oma muret, et üle 50 % programmi „EL tervise heaks“ eelarvest eraldati komisjoni haldusalasse kuuluva ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1542, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ ja määrust (EL) 2019/1020 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2006/66/EÜ (ELT L 191, 28.7.2023, lk 1).

¹⁰ COM(2019)0640.

¹¹ SWD(2022)0225 https://commission.europa.eu/system/files/2023-06/swd_2022_225_climate_mainstreaming_architecture_2021-2027.pdf.

¹² COM(2023)0672.

asutuse (HERA) tegevuskuludeks, ning rõhutab, kui oluline on eraldada asjakohased rahalised vahendid programmi „EL tervise heaks“ määruuses ette nähtud tegevusteks, tagades sealhulgas piisava toetuse Euroopa terviseandmeruumi rakendamiseks;

– rõhutab sellega seoses, et paljud epideemiad on seotud nakkushaiguste sagenemisega ning liidu pingutusi antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemisel tuleks märkimisväärselt suurendada; rõhutab ka vajadust tihedama koostöö järele rahvusvaheliste partneritega, et saavutada ülemaailmne kokkulepe antimikroobikumide kasutamise ja kättesaadavuse kohta;

– rõhutab vajadust jätkata ELi võitlust vähktõve vastu, tagades piisava rahastamise kaudu Euroopa vähitõrje tegevuskava rakendamise; väljendab heameelt programmi „EL tervise heaks“ vahendite ja muude ELi rahastamisvahendite kasutamise üle, millega antakse liikmesriikidele märkimisväärne 4 miljardi euro suurune rahaline toetus, et aidata kaasa nende pingutustele muuta tervishoiusüsteemid tugevamaks ja vähktõvega võitlemiseks suutlikumaks¹³;

– rõhutab, kui oluline on tõhustatud ELi omavahendite süsteem, mis suudaks lahendada probleeme ning aidata kaasa liidu tervise-, keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisele ning taasterahastu „Next Generation EU“ võlgade sissenõudmisele; tuletab meelde, et ELi eelarve täiendab liikmesriikide eelarveid ning võimaldab ELil säilitada ja isegi tugevdada oma rolli ülemaailmse osalejana praeguste probleemide lahendamisel.

Saatsin samasisulise kirja ka 2025. aasta eelarve pearaportööriale Victor Negrescule.

Lugupidamisega

Pascal Canfin

¹³ Euroopa vähitõrje tegevuskava: komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule, kättesaadav aadressil https://health.ec.europa.eu/system/files/2022-02/eu_cancer-plan_en_0.pdf.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Esimees arvamuse koostaja ülesannetes kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

23.1.2024

TÖÖSTUSE, TEADUSUURINGUTE JA ENERGEETIKAKOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

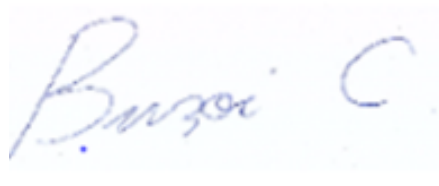
Teema: Kirja vormis arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu
(2023/2220(BUI))

Austatud esimees

Tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas 28. novembri 2023. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjon arutas küsimust oma 23. jaanuari 2024. aasta koosolekul. Nimetatud koosolekul otsustas komisjon paluda vastutaval eelarvekomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud.

Lugupidamisega

Cristian-Silviu Buşoi
Esimees

Christian Ehler
Arvamuse koostaja

ETTEPANEKUD

1. tuletab meelde, et liidu 2025. aasta eelarve peab kajastama parlamendi uue ametiaja poliitilisi prioriteete, mis peaksid keskenduma kehtivas mitmeaastases finantsraamistikus kokku lepitud programmide täielikule elluviimisele ning ambitsioonikate kliimaneutraalsuse ja digieesmärkide rakendamisele nende programmide raames; lükkab tagasi arusaama, et uusi probleeme või ootamatult kõrgeid intressimakseid saab rahastada, kärpides olemasolevaid juhtprogramme, nagu programm „Euroopa horisont“, programm „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa Kaitsefond;

2. rõhutab, et on vaja piisavat ELi lisarahastamist, et saavutada uutes ELi õigusaktides seatud eesmärgid, millega toetatakse energia-, keskkonna- ja digipööret, eelkõige Euroopa strateegilise tehnoloogia platvormi (STEP), millest rahastatakse nullnetotööstuse määrust ja kriitilise tähtsusega toorainete määrust, ning tagada Euroopa rohelise kokkuleppe õigusaktide paketi „Eesmärk 55“ edukas rakendamine elektrituru korralduse ning taastuvallikatest toodetud maagaasi ja vesiniku turgude kohta; rõhutab, et ELi algatustele, nagu uus Euroopa Bauhaus, turvaline ühendatus, Euroopa kiibimäärus ja vesinikupank, tuleks eraldada lisaeelarve, et tagada nende järjepidevus ja suurendada nende ambitsioonikuse taset; rõhutab eriti taastuvenergia direktiivi ja hoonete energiatõhususe direktiivi raames kokku lepitud eesmärke, mida tuleb toetada riiklikest ja ELi rahalistest vahenditest, sealhulgas Euroopa ühendamise rahastust, taaste- ja vastupidavusrahastust ning kliimameetmete sotsiaalfondist;

3. rõhutab, et liidu 2025. aasta eelarves tuleb jätkata Venemaa agressioonisõja tagajärgedega tegelemist, pakkudes Ukrainale otsest toetust ja koostööprogramme ning üldisemalt tugevdades liidu avatud strateegilist autonoomiat, energiasõltumatust, konkurentsivõimet, pöörates erilist tähelepanu VKEdele, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele ja idufirmadele, digiüleminekut, küberturvalisust ja kaitsevõimet;

4. tuletab meelde vajadust tugevdada ELi majanduse vastupanuvõimet ja liidu tööstuse konkurentsivõimet, nii et tulevane ELi tööstuspoliitika aitaks kaasa sotsiaalsete ja keskkonnasäästlike eesmärkide saavutamisele; on seetõttu veendunud, et liidu 2025. aasta eelarves tuleks jõuliselt investeerida tööstuse konkurentsivõimesse, luues võimalusi tööstussektorite CO₂ heite vähendamiseks, tagades samal ajal ELi tarneahelad mitmesuguste strateegiliste sektorite ja tehnoloogiate jaoks; on seisukohal, et tehnoloogiline sõltumatus, kestlik majanduskasv ja kvaliteetsete töökohtade loomine on väga olulised, et saavutada liidu pikaajalised energia- ja kliimaeesmärgid; võtab murega teadmiseks energiakriisi mõju energiamahukatele tööstusharudele ja nendega seotud sektoritele; kutsub sellega seoses komisjoni üles andma riigiabi taotlemise ja selle kiire heakskiitmise kohta soovitusi; kordab üleskutset säilitada VKEdest keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele ja idufirmade programmidele nähtav sihtotstarbeline rahastamine, et kinnitada Euroopa Liidu pühendumust toetada nende rolli innovatsiooni, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu, tööhõive ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisel; rõhutab, et sotsiaalselt õiglase rohepöörde saavutamiseks on vaja rohelisi ja sotsiaalseid investeeringuid nii ELi kui ka riiklikul tasandil;

5. tuletab meelde, et programmi „Euroopa horisont“ 2025. aasta eelarve on ühtlase programmi „Euroopa horisont“ teise strateegilise kava esimene aastaelarve; rõhutab, et programmi „Horisont“ rahastamine peaks olema piisav, et saavutada lühiajalised eesmärgid 2030. aastaks, säilitades samal ajal piisavad investeeringud varajastesse teadusuuringutesse, et

tagada Euroopal 2040. ja 2050. aasta probleemide lahendamiseks vajalik teadmusbaas; peab kahetsusväärseks, et programmi „Euroopa horisont“ rahastamise praegune tase ei ole piisav rohe- ja digipöördeks vajalike ideede ja tehnoloogiate väljatöötamiseks ega kestliku majanduskasvu ja avatud strateegilise autonoomia eesmärkide saavutamiseks; nõuab programmi „Euroopa horisont“ 2025. aasta eelarve suurendamist, mis võimaldaks igal allprogrammil rahastada vähemalt 50 % kõigist „tipptasemel“ ettepanekutest, samas kui praegu lükatakse üle 70 % sellistest ettepanekutest vahendite ebapiisavuse tõttu tagasi; toetab jätkuvaid investeeringuid programmi „Euroopa horisont“ strateegilistesse algatustesse, nagu uus Euroopa Bauhaus; rõhutab, et tuleks kasutada kõiki finantsmääruse artikli 15 lõike 3 kohaseid kulukohustustest vabastamise vahendeid;

6. rõhutab, et energiavarustuse kindluse probleemid, kõrged energiahinnad ja ELis toimuv üleminek kliimanetraalsusele tähendavad, et energiaostuvõimetuse küsimus on järgnevatel kuudel ja aastatel otsustava tähtsusega; rõhutab, et energiaostuvõimetuse leevendamine nõuab Euroopa ja riiklikke investeeringuid;

7. nõuab tööstuse, teadusuuringute, energeetika ja küberturvalisuse poliitikavaldkondades tegutsevatele ametitele ja liidu organitele piisavat rahastamist ja personali, et tulla toime suurenenud töökoormuse ja uute regulatiivsete kohustustega.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Arvamuse koostaja kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

23.1.2024

TRANSPORDI- JA TURISMIKOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

Teema: **Arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu
(2023/2220(BUI))**

Austatud esimees

Transpordi- ja turismikomisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas 29. novembri 2023. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Transpordi- ja turismikomisjon arutas küsimust oma 23. jaanuari 2024. aasta koosolekul. Nimetatud koosolekul¹ otsustas komisjon paluda vastutaval eelarvekomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud.

Lugupidamisega

(allakirj.) Karima Delli

¹ Lõpphääletuse ajal olid kohal: Karima Delli (esimees), Andris Ameriks (aseesimees), Magdalena Adamovicz, Izaskun Bilbao Barandica, Ciarán Cuffe, Markus Ferber, Carlo Fidanza, Mario Furore, Isabel García Muñoz, Vlad Gheorghe, Roman Haider, Pär Holmgren, Elsi Katainen, Kateřina Konečná, Bogusław Liberadzki, Elżbieta Łukacijewska, Peter Lundgren, Marian-Jean Marinescu, Tilly Metz, Cláudia Monteiro de Aguiar, Caroline Nagtegaal, Ljudmila Novak, Philippe Olivier, Rovana Plumb, Tomasz Piotr Poręba, Bergur Løkke Rasmussen, Dominique Riquet, Dorien Rookmaker, Thomas Rudner, Vera Tax, Achille Variati, Petar Vitanov, Viola von Cramon-Taubadel (Anna Deparnay-Grunenbergi asendusliige vastavalt kodukorra artikli 209 lõikele 7), Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Lucia Vuolo.

ETTEPANEKUD

Transpordi- ja turismikomisjon palub vastutaval eelarvekomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. väljendab heameelt lepingu üle, mille kohaselt Ukraina ühineb Euroopa ühendamise rahastu programmiga, mis võimaldab Ukraina projektiarendajatel taotleda transpordi-, energia- ja digivaldkonna ühishuviprojektide elluviimiseks ELi raha, parandades veelgi Ukraina ühenduvust ELi kuuluvate naaberriikidega, mis toetavad Ukraina integreerumist ELi ühtsele turule, ning edendada majanduskasvu, tööhõivet ja konkurentsivõimet;
2. rõhutab, et Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogramm, mis tagab omavahel ühendatud, ohutu, aruka ja kestliku Euroopa transpordisüsteemi ja -taristu ning kõik liidu uued prioriteedid, on Euroopa majanduse ja ühtse turu jaoks oluline vahend, mistõttu peab prioriteediks olema piisav rahaline toetus; väljendab sellega seoses heameelt Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammi 2024. aasta eelarve suurendamise üle, et tugevdada transporditaristut, kuid rõhutab sellest hoolimata, et Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammi eelarverida tuleb eelnenud aastate kärpete tõttu suurendada palju rohkem; võtab teadmiseks, et transpordi CO₂ heite vähendamiseks tuleb teha tohutuid investeeringuid ning ehitus- ja toorainehinnad tõusevad endiselt, mis mõjutab uusi transpordi- ja taristuprojekte; väljendab heameelt Ukraina transpordiprojektide integreerimise ja tõhustatud sõjaväelise liikuvuse üle; rõhutab sellega seoses, et esmatähtis on TEN-T väljaehitamine ja selle koridoride laiendamine Ukraina, Moldova ja teiste idanaabruse partnerite suunas;
3. kordab, et võttes arvesse Venemaa õigusvastast ja õigustamatut Ukraina-vastast agressioonisõda ja liidus järsult suurenenud julgeolekuohte, on sõjaväelise liikuvuse eelarvet praegu vaja rohkem kui kunagi varem; väljendab sellega seoses heameelt sõjaväelise liikuvuse suurendamise üle, kuid kutsub komisjoni üles esitama kestlikku lahendust, mis ulatub erakorralistest vahenditest kaugemale; kutsub üles taastama sõjaväelise liikuvuse seitsme aasta kogueelarve 6,5 miljardi euro suuruses summas, nagu algselt ette nähtud; nõuab taristu suutlikkuse suurendamist ja selle kasutamise optimeerimist nii tsiviil- kui ka sõjalistel eesmärkidel; rõhutab, et vaja on täiendavaid jõupingutusi, et teha kindlaks liikmesriikide füüsilises transporditaristus olevad kitsaskohad ning vähendada TEN-T ja ELi sõjaliste võrkude vahelist lõhet, sealhulgas tagades Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammi sõjaväelise liikuvuse rahastamisvahendist rahalised vahendid kahesuguse kasutusega projektide toetamiseks; kutsub üles keskendumata taristu kõige tõhusama kasutamise tagamisele, kui tekib olukord, kus relvajõud peavad liikuma; nõuab seetõttu piisavat eelarvepaketti, mis vastab strateegilistele vajadustele, tagab taristu suure vastupidavuse ning toetab tehnoloogiaid ja juurdepääsu energiale, et relvajõud saaksid väga lühikese etteteatamisega liigutada suures mahus tehnikat, aidates kaasa hästi ühendatud sõjaväelise liikuvuse võrgustiku loomisele, millel on lühem ja kindlam reageerimisaeg;
4. nõuab meetmeid tagamaks, et Euroopa transpordiametite ja ühissettevõtete rahastamine vastaks nende vastutuse suurusele;

5. tunnustab tulemusi, milleni on jõutud ühtse Euroopa taeva (SES) lennuliikluse korraldamise (ATM) teadusuuringute projekti (SESAR) raames, mis on komisjoni ühtse Euroopa taeva algatuse tehnoloogiline tugisammas ja mille eesmärk on lennuliikluse korraldamist ajakohastada, ning kutsub üles tagama rahaeraldise, mis vastaks selle ammendavale tegevuskavale;
6. võtab teadmiseks, et Euroopa sõjalennukid tegutsevad sadadel sõjaväealadel ja kümnetel militaarlennuväljadel; juhib tähelepanu sellele, et ligikaudu 30 % Euroopa sõjalistest lendudest vastab üldistele lennuliikluse eeskirjadele ja ülejäänud kujutab endast operatiivset lennuliiklust; tuletab meelde, et sõjalisi lende tehakse paljudel eri põhjustel, nagu õppused, riiklik julgeolek (sealhulgas suveräänsusmissioonid) ja piiriüleste kriiside ohjeldamine; rõhutab seetõttu, et ulatuslik sõjaline osalemine SESARi lahendustes on äärmiselt oluline tagamaks, et tõhusad sõjalised missioonid ja õhuruumi kasutamine oleks kogu Euroopas kooskõlas õhuruumi muude kasutusviisidega;
7. nõuab Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte (CAJU) rahaliste vahendite kärpimise hüvitamist, kuna ühisettevõttel on oluline roll lennutranspordist tuleneva CO₂ heite vähendamisel reisija kohta ja piisava panuse tagamisel 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamiseks;
8. rõhutab, et eelkõige tuleb tagada Euroopa Liidu Lennundusohutusametile (EASA) piisavad vahendid, et tagada ohutu ja säästva lennutranspordi kõrge tase kogu maailmas ning täita CO₂ heite vähendamise eesmärged, arvestades, et muu hulgas tuleb sertifitseerida uuenduslikke tehnoloogiaid ja lahendada kriitilisi olukordi; tunnustab juhiseid, mida EASA kogu COVID-19 kriisi vältel lennundussektorile andis;
9. nõuab Euroopa Meresõiduohutuse Ameti (EMSA) eelarve suurendamist, et toetada hiljuti vastu võetud algatuse „FuelEU Maritime“ elluviimist ja muude kohustuste täitmist, mis võivad tuleneda ameti volituste läbivaatamisest;
10. rõhutab, et Euroopa Liidu Raudteeameti (ERA) eelarve peab olema vähemalt sama suur kui teiste transpordiga seotud ametite eelarve; rõhutab, kui oluline on tagada, et ERA-l oleksid tõhusaks tegutsemiseks piisavad vahendid, eelkõige seoses neljanda raudteepaketi rakendamisega; tuletab meelde, et ERA pingutab koos ühisettevõttega Shift2Rail selle nimel, et maanteetranspordilt mindaks püsivalt üle raudteetranspordile; rõhutab peale selle, et Euroopa Raudtee Ühisettevõtte rahaeraldist tuleb märkimisväärselt suurendada, sest raudteetranspordile üleminek on liidu strateegiline prioriteet; kutsub üles tagama TEN-T lõpuleviimiseks ning Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi (ERTMS) rakendamiseks ja piiriüleste lõikude väljaheitamiseks lisatoetuse;
11. tunneb heameelt ELi liikmesriikide poolt 30. detsembril 2023. aastal saavutatud kokkuleppe üle kaotada ELi-sisesed õhu- ja merepiirikontrollid Bulgaaria ja Rumeeniaga; nõuab tungivalt, et komisjon analüüsiks kõiki valikuvõimalusi, et kaitsta Rumeenia ja Bulgaaria kodanike õigust vabale liikumisele, tagades sujuva maanteetranspordi ja liikuvuse Rumeenia ja Bulgaaria ning ülejäänud liidu vahel, et tagada ühtse turu toimimine kõigi jaoks; kutsub liikmesriike üles leppima kokku, et Rumeenias ja Bulgaarias hakatakse Schengeni *acquis*'d täielikult kohaldama, ning

edendama arutelusid, et maismaapiiridel kontroll võimalikult kiiresti kaotada;

12. nõuab kestlike turismivormide toetamiseks sihtotstarbelist ELi rahaeraldust; kutsub komisjoni üles tegema ettepanekut kriisiohjemehhanismi kohta, et tagada turismisektori piisav valmisolek tulevasteks kriisideks; kordab oma üleskutset luua Euroopa turismiamet, mille ülesanne on pakkuda mikroettevõtjatele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd) tehnilist ja haldustuge, et suurendada nende võimalusi saada ELilt rahalist toetust ja kasutada ELi rahastamisvahendeid;
13. tuletab meelde, et ELis on transporditöötajatest puudus; kutsub sellega seoses üles tagama transporditöötajate ohutusele ja headele töötingimustele piisava toetuse ning tagama kogu ELis ohutute ja turvaliste veoautode parkimisalade rahastamise;
14. rõhutab, et 2025. aastal tuleks ELi liikmesriikide maapiirkondadele eraldada piisavad rahalised vahendid, et ehitada puuduvad transpordiühendused välja ja parandada maaelanikkonna liikumisvõimalusi ning maaturismi ja -majanduse arengut.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Arvamuse koostaja kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

8.1.2024

PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU KOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu
(2023/2220(BUI))

Austatud esimees

Põllumajanduse ja maaelu arengu komisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas oma 28. novembri 2023. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni koordinaatorid kinnitasid kirja sisu 24. jaanuaril 2024 ja otsustasid paluda vastutaval eelarvekomisjonil lisada järgmised ettepanekud:

1. toonitab ebakindlust seoses 2025. aasta eelarve ülemmääradega ja võimalikke paindlikkusmeetmeid, mis tulenevad eelseisvatest mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamise läbirääkimistest, mis teeb konkreetsete soovitude esitamise keeruliseks; rõhutab, et raamistiku läbivaatamisel tuleks säilitada ambitsioonikas mitmeaastane eelarve vähemalt rubriigis 3 ning väga tähtis on säilitada ÜPP eelarve või seda suurendada, võttes arvesse ELi põllumajanduse ees seisvaid probleeme;
2. toonitab ÜPP keskset tähtsust ülemaailmse toiduga kindlustatuse tagamisel ja suurema autonoomia saavutamisel ELi-siseses tootmises; tuletab meelde ÜPP olulist rolli taskukohase, ohutu ja kvaliteetse toidu pakkumisel, samuti ELi põllumajandustootjate sissetuleku tagamisel, keskkonna kaitsmisel ja heade põllumajandustingimuste säilitamisel; rõhutab ÜPP olemasolevate programmide järjepidevuse tähtsust;
3. rõhutab, et hinnanguline inflatsioonist tingitud kahju ajavahemikul 2021–2027 on põllumajandus- ja merenduspoliitika teemavaldkonnas 37 miljardit eurot ehk 10 % (millest 95 % kaetakse EAGFist ja EAFRDst) vastavalt realistlikule keskmise tasemega inflatsiooni stsenaariumile, mis on esitatud eelarvekomisjoni tellitud hiljutises uuringus¹; on mures ka tootmissisendite hinnatõusu negatiivse mõju pärast põllumajandustootjatele; on kindlalt vastu kõigile ettepanekutele paigutada mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamise raames ÜPP-le eeljaotatud vahendid ümber teistesse teemavaldkondadesse;

¹ [The impacts of recent inflation developments on EU finance \(Viimase inflatsioonisuundumuse mõju ELi rahandusele\), 2023.](#)

4. väljendab heameelt otsuse üle suurendada põllumajandusreservi, et reageerida põllumajandussektori kriisidele, kuid peab samal ajal kahetsusväärseks, et seda tehti ilma parlamendi kui eelarvapäeva institutsiooniga konsulteerimata; rõhutab parlamendi rolli reservi kasutamisel; kutsub komisjoni üles järgima nende vahendite eraldamisel objektiivseid ja läbipaistvaid kriteeriume ning andma korrapäraselt aru nende kasutamise kohta, et olukorda pidevalt parandada; kutsub komisjoni üles tagama piisavate rahaliste vahendite kättesaadavus, ilma et see piiraks otsetoetuste maksmist põllumajandustootjatele, ning vajaduse korral uurima võimalust võtta kasutusele vahendeid väljaspool ÜPPd;
5. kutsub liikmesriike üles suurendama noortele põllumajandustootjatele antava toetuse taset ning parandama nende juurdepääsu maale ja laenudele, mis on maapiirkondade arengu oluline vahend;
6. rõhutab teadusuuringute ja innovatsiooni tähtsust põllumajanduslikus toidutööstuses ning vajadust suurendada teadusuuringute programmi „Horisont“ põllumajandusele eraldatud eelarvet.

Põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni esimehena palun eelarvekomisjonil võtta seda arvamust oma raportis nõuetekohaselt arvesse.

Lugupidamisega

Norbert Lins

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Esimees kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud sisendmaterjali üheltki üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

24.1.2024

KULTUURI- JA HARIDUSKOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu
(2023/2220(BUI))

Austatud Johan Van Overtveldt

Kultuuri- ja hariduskomisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas 28. novembri 2023. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis. Kultuuri- ja hariduskomisjon arutas küsimust oma 24. jaanuari 2024. aasta koosolekul ning võttis nimetatud koosolekul¹ arvamuse vastu.

Kultuuri- ja hariduskomisjon:

nõuab lihtsustamist, haldustõhusust ja koostoimet teiste rahastamisprogrammidega ning uusi rahasummasid, et parandada programmi „Erasmus+“, programmi „Loov Euroopa“, Euroopa solidaarsuskorpuse ning kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi kolmanda tegevussuuna üldist tulemuslikkuse määra;

rõhutab, et programmist „Erasmus+“ õpirändeks antavad toetused peaksid katma elamiskulude suurenemise, et programmis saaksid osaleda võimalikult paljud; nõuab Euroopa ülikoolide algatuse ja õpetajate akadeemiate stabiilset rahastamist ning Euroopa haridusruumile edaspidi sihtotstarbeliste rahasummade eraldamist; nõuab Euroopa haridusruumi, digiõppe tegevuskava ja Euroopa oskuste tegevuskava vahel suuremat koostoimet; hoiatab programmidele ettenähtud rahasummade kärpimise eest; OECD rahvusvahelise õpilaste hindamise programmi (PISA) viimases testis saavutatud pettumust valmistavaid tulemusi saab parandada üksnes haridusse investeerimisega;

nõuab programmi „Loov Euroopa“ 2025. aasta eelarve suurendamist, et vältida kahjulikku mõju, mida finantstsükli esimeses pooles rahasummade ettepoole toomine võib avaldada teisele poolele; märgib, et praeguse rahaeraldise juures ei ole projektidega seotud suurt

¹ Lõpphääletuse ajal olid kohal: Sabine Verheyen (esimees ja arvamuse koostaja), Michaela Šojdrová (aseesimees), Andrey Slabakov (aseesimees), Tomasz Frankowski, Theodoros Zagorakis, Ilana Cicurel, Laurence Farring, Irena Joveva, Monica Semedo, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Petra Kammerevert, Predrag Fred Matić, Domènec Ruiz Devesa, Massimiliano Smeriglio, Niyazi Kizilyürek, Stelios Kouloglou, David Cormand, Marcel Kolaja, Diana Riba i Giner, Rob Rooken, Christine Anderson, Catherine Griset, Alessandro Panza, Andrea Bocskor, Vladimír Bilčík (Maria Walsh'i asendusliige), Wolfram Pirchner (Milan Zveri asendusliige), Ivan Štefanec (Peter Polláki asendusliige) ja Günther Sidl (Victor Negrescu asendusliige vastavalt kodukorra artikli 209 lõikele 7).

nõudlust võimalik täita; rõhutab, et tegevussuundade vahel tuleb säilitada tasakaal; nõuab muusikasektori ja Euroopa kultuuripealinnade piisavat rahastamist, suurendades Melina Mercouri auhinna summat (kultuuri tegevussuund), toetades Euroopa filmide piiriülest levitamist, kinosid ja videomänge (meedia tegevussuund) ning kvaliteetset ajakirjandust ja meediapädevust (valdkonnaülene tegevussuund).

nõuab, et tulevase Euroopa meediateenuste nõukoja sekretariaadile eraldataks kooskõlas tulevase Euroopa meediavabaduse määrusega piisavad vahendid; kordab Euroopa Parlamendi pikaajalist nõudmist luua alaline ELi toimetus- ja uudismeedia fond;

rõhutab, et **Euroopa solidaarsuskorpuse programmile**, mille raames on noored esitanud taotlusi palju rohkem, kui programmi kaudu on võimalik välja maksta, tuleb eraldada suurem rahasumma, sest eelarve suurendamine kindla summa võrra ei oleks inflatsioonimäärade mõju leevendamiseks piisav ja vähendaks osalevate organisatsioonide suutlikkust järgida programmiga ette nähtud kõrgeimaid standardeid ja kaasamise meetmeid; rõhutab, et noortele pakutavaid võimalusi ja Euroopa väärtuste edendamist silmas pidades tuleb märgiseomanikele tagada mitme aasta jooksul korrapärane rahastamine, suurendada rahalist toetust ja tagada projekti tegevussuundade vahel suurem paindlikkus, et tulla toime korduvate kriiside tõttu kasvavate solidaarsustaotlustega;

rõhutab, et tuleks ette näha proportsionaalne ja suurem eelarve, sest kodanike osalemine **kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmis** on äärmiselt oluline, et tegeleda sotsiaalse polariseerumise, institutsioonide vähese usaldamise, demokraatias toimuva tagasimineku, õigusriigi õõnestamise, kodanikuühiskonna tegutsemisruumi vähenemise ja euroskeptitsismi ärakasutamisega;

nõuab tungivalt, et komisjon toetaks **Euroopa koolide** süsteemi, et võimaldada kõrgeid õpetamisstandardeid ja tihendada riikide haridussüsteemidega parimate tavade vahetamist;

tunnistab, et taasterahastu „NextGenerationEU“ kohustuslike tagasimaksete tõttu tuleb teha ümberpaigutamisi, kuid tuleb meelde programmi „Erasmus+“, Euroopa solidaarsuskorpuse, programmi „Loov Euroopa“ ning kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi tähtsust ning nõuab, et tehtaks kõik võimalikud jõupingutused, et hoida nende seitsmeaastaste programmide rahaliste vahendite eraldised muutumatuna;

rõhutab **katseprojektide ja ettevalmistavate meetmete** tähtsust; rõhutab, et tuleb tagada kultuuri- ja hariduskomisjoni esitatud ettepanekute piisav rahastamine.

Lugupidamisega

Sabine Verheyen

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Esimees arvamuse koostaja ülesannetes kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

23.1.2024

PÕHISEADUSKOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus 2025. aasta eelarve koostamise üldsuuniste kohta, III jagu – Komisjon (2023/2220(BUI))

Austatud esimees

Põhiseaduskomisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas 7. detsembri 2023. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Põhiseaduskomisjon arutas küsimust oma 23. jaanuari 2024. aasta koosolekul. Nimetatud koosolekul¹ otsustas komisjon paluda vastutaval eelarvekomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud.

Lugupidamisega

Salvatore De Meo

¹ Lõpphääletuse ajal olid kohal: Salvatore De Meo (esimees ja arvamuse koostaja), Gabriele Bischoff (esimene aseesimees), Charles Goerens (teine aseesimees), Giuliano Pisapia (kolmas aseesimees), Loránt Vincze (neljas aseesimees), Gerolf Annemans, Damian Boeselager, Gilles Boyer, Ana Collado Jiménez, Jonás Fernández (Domènec Ruiz Devesa asendusliige vastavalt kodukorra artikli 209 lõikele 7), Gwendoline Delbos-Corfield, Pascal Durand, Sandro Gozi, Brice Hortefeux, Othmar Karas, Gilles Lebreton, Niklas Nienä, Max Orville, Antonio Maria Rinaldi, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Sven Simon ja Rainer Wieland.

ETTEPANEKUD

Põhiseaduskomisjon palub vastutaval eelarvekomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. rõhutab, et kuna 2025. aasta on Euroopa Parlamendi valimiste aasta järgne aasta, peaks peamiste eelarveprioriteetide hulka kuuluma lisaks parlamendikomisjonide seadusandliku töö toetamisele kodanikega tõhusa teabevahetuse ja arutelu pidamine, sest teadlikkuse suurendamine ELi otsustusprotsessist ja liidu poliitikast on Euroopa demokraatia toimimiseks hädavajalik;
2. rõhutab, et kuni Euroopa Ülemkogu järeldusteni – sealhulgas konvendi võimaliku kokkukutsumiseni – peaks 2025. aasta eelarves olema vahendid, mida on vaja aluslepingu muutmise menetluse ellu viimiseks, ning sellest tuleks toetada teavituskampaaniaid ja Euroopa tuleviku konverentsi järel Euroopa kodanikega toimuvat arutelu; rõhutab, et aluslepingute reform on seotud liidu poliitilise integratsiooni süvendamisega, pidades silmas võimalikke tulevase laienemisi, ning juhib tähelepanu sellele, et ELi tulevase laienemisega kaasnevat ülesandeid ei ole võimalik lahendada ilma ELi eelarvet suurendamata ja uute omavahenditeta; nõuab, et praeguste ühinemisläbirääkimistega samal ajal alustataks 2025. aastal arutelusid vajalike finantsreformide üle;
3. nõuab, et kindlustataks vajalikud vahendid, et võidelda pidevalt ja korrapäraselt desinformatsiooni ja valeuudiste vastu ning võidelda ELis välissekkumise vastu; tuletab meelde, et tuleb tagada nende ELi institutsioonide üksuste nõuetekohane rahastamine, mis vastutavad kodanikega suhtlemise eest ja desinformatsiooni vastu võitlemise eest, nagu komisjoni esindused ja Euroopa Parlamendi bürood/Antennae, et nad saaksid oma ülesandeid tõhusalt täita;
4. tuletab meelde, et tuleb piisavalt rahastada liidu programme, meetmeid ja algatusi, eelkõige Euroopa kodanikualgatus, samuti muid osalusvahendeid, ning kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi, mis hõlbustavad ELis osalisdemokraatia protsesse, suurendavad kodanike usaldust ja aitavad neil liidu poliitikat paremini mõista; nõuab vahendite kättesaadavaks tegemist kodanike, eelkõige noorte osaluse suurendamiseks; tuletab meelde, et tuleb toetada ELi ja ülemaailmse kodanikuhariduse näidisõppe ja vabatahtliku alg- ja keskhariduse õppekava eelarverida;
5. nõuab piisavaid vahendeid, et tagada huvirühmade tegevuse ja lobitöö läbipaistvus; nõuab sellega seoses parlamendiliikmete käitumise küsimustega tegeleva nõuandekomitee ja läbipaistvusregistri ühissekretariaadi tugevdamist, tagades neile ülesannete täitmiseks piisavalt palju töötajaid ja rahalisi vahendeid; soovib samuti tagada institutsioonidevahelise eetikaorgani loomiseks ja tööks piisavad vahendid, mis vastavad volitustele ja ülesannetele, mis sellele organile loomise korral antaks;
6. soovib eraldada Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste ametile piisavad vahendid, eelkõige uute töötajate töölevõtmiseks, arvestades ameti ülesannete hulga järsku suurenemist, nagu on ette nähtud komisjoni ettepanekus määruse (EL, Euratom) nr 1141/2014 uuesti sõnastamise kohta, ning võttes arvesse 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimiste aasta tähtsust ja ameti töökoormuse

suurenemist;

7. rõhutab, et tuleb eraldada piisavad vahendid õigusriigi tugevdamiseks mõeldud ELi meetmete võtmiseks, eelkõige selleks, et suurendada Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ressursse, pidades silmas selle ülesannete laiendamist, nagu on ette nähtud nõukogu 5. aprilli 2022. aasta määrusel (EL) 2022/555 põhineva muudetud volitustega;
8. tuletab meelde, kui oluline on suurendada eelkõige liidu demokraatlikus elus mitte ainult liikmesriikide pealinnade, vaid ka liidu kohalike üksuste, linnade ja külade osalemist ning toetada BELCi („Kujundame Euroopat koos kohalike omavalitsustega“)⁴¹, s.o sellise kohalikul tasandil valitud poliitikute võrgustiku rakendamist, mille eesmärk on anda Euroopa Liidu kohta teavet Euroopa ja kohalike omavalitsuste struktuuridest moodustatud enneolematu liidu kaudu;
9. kutsub nõukogu ja komisjoni üles määrust (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks, täiel määral kohaldama; rõhutab, et vahendeid ei saa välja maksta, kui liikmesriigid ei täida kõiki Euroopa Kohtu esitatud asjakohaseid nõudeid;
10. kordab, et on juba pikka aega nõudnud täielikku kaasotsustamisõigust, Euroopa Parlamendi seadusandliku algatuse õigust ja mitmeaastase finantsraamistiku vastuvõtmisele veto panemise õiguse kaotamist.

⁴¹ https://building-europe-with-local-councillors.europa.eu/index_et

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Esimees arvamuse koostaja ülesannetes kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

24.1.2024

NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI KIRI

Johan Van Overtveldt
Esimees
Eelarvekomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus 2025. aasta eelarvemenetluse suuniste kohta – III jagu
(2023/2220(BUI))

Austatud esimees

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas 29. novembri 2023. aasta koosolekul esitada arvamuse kirja vormis.

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon arutas küsimust oma 24. jaanuari 2024. aasta koosolekul¹. Nimetatud koosolekul otsustas komisjon paluda vastutaval eelarvekomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud.

Lugupidamisega

Robert Biedroń

¹ Lõpphääletuse ajal olid kohal: Maria da Graça Carvalho, Frances Fitzgerald, Arba Kokalari, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Eleni Stavrou, Rainer Wieland, Sylvie Brunet, Samira Rafaela, María Soraya Rodríguez Ramos, Marco Zullo, Laura Ballarín Cereza, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Milan Brglez, Marina Kaljurand, Carina Ohlsson, Evelyn Regner, Sandra Pereira, Eugenia Rodríguez Palop, Gwendoline Delbos-Corfield, Alice Kuhnke, Diana Riba i Giner, Sylwia Spurek, Johan Nissinen, Margarita de la Pisa Carrión, Christine Anderson, Livia Járóka, Andželika Anna Możdżanowska, Maria Veronica Rossinen, Margarita de la Pisa Carrión

ETTEPANEKUD

- A. arvestades, et sooline võrdõiguslikkus ja ebavõrdsuse kaotamine on põhiväärtused, millele liit on rajatud, ja et kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 8 on liit võtnud endale kohustuse edendada soolist võrdõiguslikkust ja soolise aspekti arvestamist kõigis oma meetmetes;
- B. arvestades, et Euroopa Parlament on korduvalt palunud, et komisjon edendaks ja rakendaks soolise aspekti arvestamist, sooteadlikku eelarvestamist ja soolise mõju hindamist kõigis liidu poliitikavaldkondades;
- C. arvestades, et soolist võrdõiguslikkust on liidus eriti mõjutanud mitmed liidu ees seisvad kriisid, mis mõjuvad ebaproportsionaalselt halvasti naistele, nagu sõda ning seksuaalvägivalla kasutamine sõjarelvana, soolise ja koduvägivalla suurenemine, seksuaal- ja reproduktiivtervise ning sellega seonduvate õiguste piirangud, tagasilöögid naiste õigustele ning püsiv sooline palgalõhe;
- D. arvestades, et eelarved ei ole kunagi sooneutraalsed ja seetõttu tuleb need koostada selge eesmärgiga saavutada sooline võrdõiguslikkus, vältida diskrimineerimist ning täita eesmärk jõuda igäheni ja nende erivajadusteni, sealhulgas naiste ja tütarlasteni kogu nende mitmekesisuses, ning edendada naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamist soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisele pühendumise kaudu;
- E. arvestades, et liikmesriigid ja EL peavad diskrimineerimise likvideerima ja selle küsimusega tõhusalt tegelema, ning arvestades, et üha suurem osa ELi eelarvest, sealhulgas ELi struktuurifondid ja investeeringud kvaliteetsetesse ja kättesaadavatesse avalikesse hooldusteenustesse, tuleb kavandada nii, et luua ELi tööturul uusi ja võrdseid võimalusi, sealhulgas naiste juhitud VKEsid, püüdes samal ajal saavutada ühiskonnas nn võrdse leivateenija / võrdse hooldaja mudel;
- rõhutab, et sooline perspektiiv tuleb integreerida eelarvetsükklisse ja kõikidesse programmidesse ning seda hinnata kõigis etappides, ja peab kahetsusväärseks, et vaatamata Euroopa Parlamendi korduvatele nõudmistele ei ole seda eesmärki ikka veel saavutatud; nõuab võrreldavate sooliselt eristatud andmete süstemaatilist ja kohustuslikku kogumist ja hindamist ning aruandlust nende kohta, et võimaldada kohustuslikku soolise mõju hindamist kõigis liidu poliitikavaldkondades, eelkõige tulemuste täielikku jaotust vastavalt soolise võrdõiguslikkuse metoodikale;
 - rõhutab, et soolise võrdõiguslikkuse perspektiiv ja soopõhised eesmärgid tuleks integreerida kõikidesse poliitikavaldkondadesse ja ELi programmidesse; kordab seetõttu oma nõudmist rakendada sooteadlikku eelarvestamist eelarvemenetluse kõigis etappides ning määrata kindlaks asjakohased eelarveread, et võimaldada tõhusat järelevalvet ELi eelarve panuse üle soolisesse võrdõiguslikkusse ning kõigi programmide ja kulutuste sootundlikku läbivaatamist;
 - rõhutab vajadust arendada edasi komisjoni soolise võrdõiguslikkuse jälgimise metoodikat, mis ei peaks mitte ainult kindlaks määrama soolise mõjuga meetmed mõnes ELi programmis, vaid ka jälgima soolisele võrdõiguslikkusele ELi eelarves ette nähtud rahastamise kogumahtu;

4. kordab vajadust tugevdada Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituuti (EIGE) vajaliku personali ja eelarvega, et võimaldada instituudil täita oma ülesandeid ja tulla toime soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise seotud tehnilise abi taotluste järsu suurenemisega; tuletab meelde, et EIGE täidab olulist rolli väärtuslike teadmiste jagamisel soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste olukorra kohta ELis ning eksperditeadmiste jagamisel poliitika, soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise ja sootundliku analüüsi kohta; tunnistab EIGE aastaaruande väärtust, mis võimaldab liikmesriikidel tutvuda põhiliste teguritega, mis takistavad soolise võrdõiguslikkuse edenemist; märgib, et EIGE seisab silmitsi üha suureneva hulga taotlustega oma teenuste järele, ning rõhutab, et EIGE alarahastamine ja töötajate vähesus ei ole kooskõlas liidu eesmärkide ja väärtustega; rõhutab lisaks, et EIGE tõstatatud murettekitavate suundumuste kõrvaldamine aitaks Euroopa majandusel muutuda konkurentsivõimelisemaks, tõhusamaks ja vastupidavamaks; rõhutab, kui oluline on kasutada EIGE väljatöötatud olemasolevaid vahendeid, näiteks sooteadliku eelarvestamise töövahendit, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide hindamise, rakendamise ja järelevalve kõigis etappides;
5. peab kahetsusväärseks, et soolisele võrdõiguslikkusele pühendatud meetmete jaoks puuduvad konkreetsed eelarveread, ning rõhutab, kui oluline on suurendada rahalisi vahendeid soolise vägivalla ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks DAPHNE tegevussuuna raames ning soolise võrdõiguslikkuse ja soolise aspekti arvestamise süvalaiendamiseks kodanike, võrdõiguslikkuse ja väärtuste programmi raames; nõuab eelkõige toetuste suurendamist Ukraina sõja eest põgenevatele naistele, keda ähvardab märkimisväärne vägivalloht; tuletab meelde, kui oluline on luua konkreetsed soolise võrdõiguslikkusega seotud eelarveread koos selgete andmetega neile eraldatud vahendite kohta; kordab, et see peaks olema tavaks kõigi programmide puhul, mis hõlmavad soolise võrdõiguslikkusega seotud eesmärke, nagu ESF+, ning nõuab, et selles ja muudes seonduvates horisontaalsetes programmides pöörataks erilist tähelepanu naistevastasele kübervägivallale;
6. rõhutab muret tekitavat ja kasvavat vastuseisu soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste õigustele ning ELi vahendite tähtsust selle olukorra vastu võitlemisel ja teadlikkuse tõstmisel selle kohta; peab kahetsusväärseks, et komisjon ei lisanud oma eelarveettepanekusse soolise võrdõiguslikkuse eriprogrammi; kordab oma muret õigusriigi, demokraatia ja inimõiguste vastu suunatud rünnete ning soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õigustega seotud tagasilööride omavahelise seotuse pärast;
7. kutsub komisjoni üles suurendama olemasolevate programmide raames eelarveeraldisi kodanikuühiskonna organisatsioonidele, eelkõige neile, kes tegelevad seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õigustega, sealhulgas pakkudes ja hõlbustades juurdepääsu ohutule ja seaduslikule abordile, ning neile, kes tegelevad soolise vägivalla vastu võitlemisega ja pakuvad ohvritele tugiteenuseid; kordab oma nõudmist, et komisjon tugevdaks õigusriigi põhimõtet ja tagaks, et ELi vahendeid ei tehta kättesaadavaks ühelegi üksusele, kes on seotud inimõiguste, eelkõige vähemuste õiguste, ning õigusriigi põhimõtte rikkumistega, mis mõjutavad muu hulgas naiste vabadusi ja põhiõigusi, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi;
8. rõhutab, et taaste- ja vastupidavusrahastu rohe- ja digipöörde sammastes soolise

võrdõiguslikkuse probleemid suures osas ei kajastu, mistõttu on käest lastud võimalus integreerida sooline võrdõiguslikkus tõhusalt kliima- ja keskkonnaeesmärkidesse.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI SISENDMATERJALI**

Esimees kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud sisendmaterjali üheltki üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	4.3.2024
Lõpphääletuse tulemus	+: 28 -: 2 0: 2
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Rasmus Andresen, Pietro Bartolo, Katalin Cseh, José Manuel Fernandes, Eider Gardiazabal Rubial, Vlad Gheorghe, Andrzej Halicki, Eero Heinäluoma, Niclas Herbst, Monika Hohlmeier, Hervé Juvin, Fabienne Keller, Moritz Körner, Joachim Kuhs, Janusz Lewandowski, Margarida Marques, Victor Negrescu, Bogdan Rzońca
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Ana Collado Jiménez, Jonás Fernández, Jens Geier, Charles Goerens, Francisco Guerreiro, Eva Maria Poptcheva, Petri Sarvamaa
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Asim Ademov, Maria da Graça Carvalho, Enikő Győri, Javier Moreno Sánchez, Matjaž Nemeč, Mounir Satouri, François Thiollet

NIMELINE LÖPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

28	+
PPE	Asim Ademov, Maria da Graça Carvalho, Ana Collado Jiménez, José Manuel Fernandes, Andrzej Halicki, Niclas Herbst, Monika Hohlmeier, Janusz Lewandowski, Petri Sarvamaa
Renew	Katalin Cseh, Vlad Gheorghe, Charles Goerens, Fabienne Keller, Moritz Körner, Eva Maria Poptcheva
S&D	Pietro Bartolo, Jonás Fernández, Eider Gardiazabal Rubial, Jens Geier, Eero Heinäluoma, Margarida Marques, Javier Moreno Sánchez, Victor Negrescu, Matjaž Nemeč
Verts/ALE	Rasmus Andresen, Francisco Guerreiro, Mounir Satouri, François Thiollet

2	-
ID	Joachim Kuhs
NI	Hervé Juvin

2	0
ECR	Bogdan Rzońca
NI	Enikő Győri

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu